

■ Commentaar	2	■ Economie	20
■ Dossier		■ Open ruimte	22
Het honderdste BouwTeam	3	Bois de la Houppé bedreigd	
■ Dossier		■ Industrie	24
Demonstreren om te keren	4	Tessenderlo aan zee	
■ Dossier		■ Fair Trade	26
Transportsector op dieet	6		
■ Dossier		■ Mobiliteit	27
Nacht van de Duisternis	9	Files kosten geld	
■ Open ruimte		■ Consument	28
Slachthuis van Bavegem	10	Adbusters roept op tot niet-winkeldag	
■ ReDactie	12	■ Boek	30
■ Internationaal			
Evaluatie Top van Johannesburg	14		
■ Economie			
De Ecotaks in het Parlement	16		
■ Consument			
Milieulabels voor papier	17		
■ Milieuberichten	18		

© D. Stammwedde

© Belga

Adverteren in Milieurama?
Bel naar Sofie Hanegreefs
op 02/282.17.20

commentaar

Het is zondagmorgen. Nog half in slaap, besef ik dat er iets vreemds aan de hand is. Ai, ik hoor niets. Wat nu? Ik doe mijn linkeroog open, en probeer te ontdekken wat er fout zit. Van op straat komt er geen geluid de kamer binnen. Een deken van stilte hangt over de stad. Pas na drie koppen koffie aan de ontbijt tafel, gaat er mij een lichtje branden. Vandaag is het "Dag zonder auto, mobiel in de stad". Car Free Day, voor de internationale Brusselaars.

Het karakter van de stad is volledig veranderd: rustig, vredig, verleidelijk. Voor één keer is de Kleine Ring oversteken geen halsbrekende toer. Skaters klefferen de berg naar de Botanique op, op nadien razendsnel terug naar beneden te suizen. Wandelaars en fietsers vergapen zich aan het groen, de rust en de schoonheid van Brussel. Ja, op zo'n dag hebben we een hoofdstad op fier op te zijn. Een paar buitenlanders in hun wagen turen bevreemd om zich heen. "Is this Brussels, Capital of Europe?" hoor ik hen denken. "Bouwen ze hier autostrades voor fietsers en rollerbladers?"

Car Free Day in Brussels

ters staan te drummen om een concertje mee te pikken, of kijken naar een ruiter die met een prachtig paard voor de Beurs paradeert. Een man met een bord op zijn rug fietst over de Anspachlaan. "Aujourd'hui: ville morte! Grâce aux gauchistes et imbéciles d'Ecolo!", staat er op te lezen. Een beetje verbouwereerd slalomt hij tussen al het volk dat zich voor de Beurs heeft samengepakt. Wanneer ik hem vraag waar zijn "dode stad" nu is, kijkt hij woest weg. Hij vloekt nog even tegen een vader die met zijn zoontje op de fiets Brussel toert, en fietst verder.

De sfeer tijdens Car Free Day was opmerkelijk. Je voelde dat de mentaliteit anders was: fietsers en voetgangers hadden triomfantelijk hun gelijk gehaald. Automobilisten die toch een pasje hadden om te mogen rondrijden, lieten hun auto op stal. Ze voelden dat ze de sfeer niet moesten verpesten. Voor één dag was Koning Auto onttroond. Iedereen op straat reageerde identiek: "We willen meer van dit!" "Zou dit niet elke maand kunnen, of elke week, zoals in de Colombiaanse hoofdstad Bogota?" Toen om 19u00 de auto's opnieuw de controle over de stad overnamen, viel er een druilerig regentje uit de lucht. Van gepaste symboliek gesproken.

In het centrum is er een nieuw soort file ontstaan. Fietsers, voetgangers en ska-

Joris Gansemans

COLOFON

MILIEURAMA - VENSTER OP HET VLAAMSE LEEFMILIEU
22-ste jaargang - verschijnt tweemaandelijks
Magazine van Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen vzw

REDACTIE EN ADMINISTRATIE
Bond Beter Leefmilieu
Tweckerkenstraat 47 - 1000 Brussel
Tel. 02/282.17.20 - Fax 02/230.53.89
e-mail: info@bbly.be
http://www.bondbeterleefmilieu.be

ABONNEMENTEN
3,50 € (los nummer)
20 € (jaarabonnement)
50 € (steunabonnement)
40 € (abonnement buitenland)
Betaling kan op rekeningnummer 001-1475409-18 van
Bond Beter Leefmilieu vzw.

COMBI-ABONNEMENTEN
Lidorganisaties van Bond Beter Leefmilieu kunnen hun leden een uiterst voordelig combi-abonnement van Milieurama aanbieden. Geïnteresseerd? Neem vandaag nog contact op met het BBL-secretariaat.

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER
Danny Jacobs
Tweckerkenstraat 47, 1000 Brussel

HOOFDREDACTEUR
Joris Gansemans

WERKTEN MEE AAN DIT NUMMER:
Esmeralda Borgo, Guy Bourgeois, Lode Conings, Charles De Buyser, Erika D'heyne, Mike Desmet, Joris Gansemans, Erik Grietens, Sofie Hanegreefs, Karen Hieryns, Danny Jacobs, Dirk Knapen, Liliane Leflot, Bea Lootens, Bart Martens, Johan Niemegeers, Lieve Vandeneede, Tineke Van Engeland, Wim Van Gils, Saar Van Hauwermeiren, Set Van Houdt, Dirk Van Regenmortel, Ilse Smits, Jan Verschooren

FOTO'S COVER
Sofie Hanegreefs, Adbusters.org en Mercedes

VORMGEVING EN DRUK
DECOM nv

COPYRIGHT
Overname van artikels wordt aanbevolen, mits bronvermelding en kennisgeving.

ADVERTENTIES
Adverteerders zijn verantwoordelijk voor de inhoud van de opgenomen advertentie.

PAPIER
Milieurama wordt gedrukt op niet-gebleekt kringloop-papier.
Gooi deze Milieurama niet zomaar weg! Geef hem door aan vrienden of geïnteresseerden. Volledig uitgelezen? Geef Milieurama dan een plaatsje bij het oud papier.

ECOLIFE ORGANISEERT CURSUSSEN ECOLOGISCH EN ENERGIEVRIENDELIJK BOUWEN

Ecolife baart honderdste BouwTeam

Tekst: Mike Desmet

In het najaar organiseert Ecolife het 100e BouwTeam. In een BouwTeam worden cursisten in twee zaterdagen klaargestoomd om een energievriendelijke woning te bouwen of verbouwen. Alle thema's komen er aan bod: isoleren en ventileren, verwarming en warm water, elektriciteit en verlichting, duurzame energie en waterbesparing. Uit een interne evaluatie blijkt dat deelnemers aan BouwTeams heel wat vooruitstrevender wonen dan de gemiddelde Vlaming.

Ecolife organiseert de BouwTeams sedert '98. "We proberen BouwTeams te houden in elke Vlaamse provincie", zegt Dominic Van Clé van Ecolife. "Maar in sommige provincies is het aanbod groter dan bij andere. Dat komt omdat we soms verregaande samenwerking hebben met een stad of met een energie-intercommunale. Zo neemt Interelectra in Limburg de touwtjes in handen qua organisatie en verzorgen wij de inhoud."

De kennis die op twee zaterdagen wordt doorgegeven, vindt ook zijn weg in de praktijk. "Er zijn grote verschillen tussen huizen van mensen die de cursus achter de rug hebben en de gemiddelde woning", zegt Dominic. Die bewering wordt

bevestigd door een enquête die Interelectra bij de Limburgse deelnemers heeft gevoerd. De resultaten van die enquête werden vergeleken met die van een andere, de SENVIVV-enquête, die nieuwbouwwoningen tussen '95 en '97 heeft geëvalueerd. Dominic zet de belangrijkste ver-

schillen op een rij. "Tachtig procent van de nieuwbouwwoningen in Vlaanderen haalt de K55-norm niet, terwijl de norm wettelijk is verplicht. Een K-waarde duidt op een algemeen isolatiepeil van de woningen, hoe lager het peil, hoe beter geïsoleerd de woning. Dit betekent dat tachtig procent van de Vlamingen hun nieuwe huizen heel slecht isoleren. Wel, BouwTeamers doen veel beter. Zij steken veel meer vloer-, muur- en dakisolatie dan de gemiddelde Vlaming." "De woningen zijn overgeventileerd. De ventilatie gebeurt ongecontroleerd en vochtige ruimtes krijgen vaak geen verse lucht. De badkamers blijven bijvoorbeeld dicht." Niet zo bij de BouwTeamwoningen. Dominic: "Twintig procent heeft zelfs een mechanische ventilatie met warmteterugwinning. Alle mogelijke warmte die het huis uit gaat, wordt teruggewonnen." En wat met zonne-energie? "Wel, na een cursus heeft 53% plannen om zonnepanelen op hun dak te plaatsen, waarvan één vierde nu reeds zonnepanelen heeft."

Van burgerdienst naar BouwTeams

Aan de wieg van Dialoog – de voorloper van Ecolife – stond Seppe Yperman, een studentepastor die in Leuven voor studenten positieve wetenschappen bezinningsmomenten hield en vormingssessies organiseerde. In 1974 legde hij zijn priesterambt neer, maar ging door met vorming en zijn pedagogisch en pastoraal werk, die hij de naam 'Dialoog' gaf. Gaandeweg mogelijk gemaakt door subsidies sloeg Seppe een tweede richting in. Vanuit zijn pastorale achtergrond was het respect voor de schepping essentieel. Daaruit ontstond het engagement om een werkgroep technologie te beginnen die zich boog over het waardevol omgaan met energie. Zo schreef Dialoog eind jaren '70, begin '80 het Alternatief Energiescenario voor België en een Zure Neerslag Scenario voor Vlaanderen. In 1995 werd gestart met de eerste Vlaamse EcoTeams en hielp Dialoog de Vlaamse EcoTeam-campagne uit de startblokken. Nadien gingen de BouwTeams van start.

Meer info: www.ecolife.be

Gezinnen die deel uit maken van een BouwTeam, bouwen meetbaar beter geïsoleerde woningen.

Demonstreren om te keren

Op 19 en 20 oktober organiseert BBL opnieuw opendeurdagen in energievriendelijke woningen.

Nieuw dit jaar is dat architecten en sociale huisvestingsmaatschappijen aparte programma's aangeboden krijgen. En ook dat je van alles kan bijleren op een boot. **Mike Desmet** ging alvast een kijkje nemen.

Langs het kanaal Ieper-IJzer aan de Driegrachten-brug tussen Merkem en Noordschote ligt een 38 meter lange boot, de Isera, van Bart, Wim en Guido. Sinds '99 vormen zij samen vzw De Boot. De Isera valt reeds van ver op omwille van zijn hoog opgestelde en draaibare zonnepanelen.

"Wat wij doen, is pure spelerei", zegt Bart Castelein van De Boot. "De zonnepanelen op onze boot dienen niet om te zeggen dat iedereen nu zonnepanelen moet installeren. Nee, we willen aantonen dat de technologie op punt staat en klaar is om gebruikt te worden." De Boot pleit niet voor een integrale aanpak van een woning, maar wel voor een systematische aanpak. "Gun jezelf de tijd bij een verbouwing en doe de dringende zaken eerst. Doe die elektrische boiler en kookplaat weg, en de elektrische verwarming zou al lang uit het huis moeten verbannen zijn." Bart haalde zijn inspiratie uit zijn reizen in Afrika als journalist voor het radioprogramma "Voor de dag". "Je moet een Afrikaner vertellen dat wij warmte omzetten in elektriciteit om daarna opnieuw als warmte te gebruiken. Die vindt dat een totaal absurd idee. En gelijk heeft hij!"

De dringende zaken, dat zijn isoleren en ventileren, passieve zonnewarmte, elektriciteitsverbruik verminderen. Pas op het einde komen actieve zonnetoepassingen, zoals zonnepanelen. "Juist, onze zonnepanelen zijn mogelijk dankzij Europese subsidie, maar in onze energieklassen met de leuke naam "Word slimmer dan papa" praten wij enkel over de mogelijkheden van zonne-energie, niet over de noodzaak ervan. Bovendien zijn wij ook een demonstratiecentrum. Als wij al geen zonnecellen voor elektriciteit gebruiken, wie dan wel. Zo moet je het zien."

De Boot heeft zonneroutes uitgestippeld in de rustige omgeving van de broeklanden van Merkem en Noordschote in de omgeving van Diksmuide. "Energie is niet ons enige verhaal, maar we koppe-

len het aan een brede interesse voor natuur en milieu. Met zonnefietsen kan je begeleide tochten doen waarbij een gids je oversteelt met uitleg over de natuur en de omgeving. De zonnefietsen worden hier opgeladen, uiteraard met zonne-energie, waarmee je 40 km kan fietsen. In de omgeving zijn 50 groene stopcontacten waarmee je de fiets kan opladen. Dankzij de zonnefiets met de hulpmotor kan je grotere tochten maken en dus meer zien. "Deze fietsen tonen op een originele manier tot wat de zon allemaal toe in staat is."

"Energie sparen draait voor mij rond vrijheid. Door te besparen, verlicht mijn budget en is mijn vrijheid groter om andere dingen te doen. Een goede tip: meet je elektriciteitsverbruik. Meten is plezierant en je weet wat je bespaart." Dat is ook wat Bart doet op De Boot. Een meetsysteem registreert de zonne-inval en de elektriciteitsproductie. Deze gegevens stuurt hij door naar Imec in Leuven. "Meten is weten. Het is al zo vaak gezegd, maar het is ook o zo waar. In onze tentoonstellingsruimte meten we het elektriciteitsverbruik van goede en slechte diepvriezers. Het verschil is spectaculair. Zoiets pikken de mensen op."

"Werken voor de Boot is plezierant", mijmert Bart. "De sfeer is losjes en vrij, we doen het allemaal reuze graag, het is bijna vakantie. En omgekeerd ook natuurlijk. Om up to date te blijven, pikken we in onze vakantie een buitenlandse beurs mee over actieve zonnetoepassingen. En in de zomer genieten we elke avond van een prachtige zonsondergang, wat wil je nog meer?"

Mondo vzw wil culturele revolutie

Het huis van Clara en Guido in Berlaar is geen normale woning, het is een demonstratiecentrum, met de naam MONDO. "We hebben steun gekregen van de lokale afvalverwerkingsintercommunaal, van de Vlaamse overheid en van Europa om dit alles te bouwen." Dit alles, dat betekent een goed geïsoleerd huis met zonnecellen op het dak met bijhorende meetapparatuur en een waterzuiveringsstation met meetpunten. "Hier wordt beter gemeten dan om het even waar in Vlaanderen. Als demonstratiecentrum is het absoluut noodzakelijk te tonen dat onze investeringen lonen."

"We gebruiken voor alles regenwater. Na gebruik en zuivering belandt het water in een ecologische

Energie is niet het enige verhaal op De Boot. Maar het is wel de insteek voor een brede interesse voor natuur en milieu.

ARCHILAB 2002 'ECO-ASPECTEN IN HEDENDAAGSE ARCHITECTUUR'

ArchiLab is een internationaal platform waar de meest vernieuwende aspecten van de hedendaagse architectuur aan bod komen. Dit jaar vond de manifestatie plaats in mei en juni in Orléans, de tentoonstelling staat vanaf 20 september in deSingel. Jaarlijks opteert men voor een bepaald thema. ArchiLab 2002 gaat over 'het economisch omgaan met de aarde' ("l'économie de la terre"). Via het werk van verschillende architecten wordt het economisch gebruik van de aarde, van de bodem en van grondstoffen bevraagd. Groene architectuur, ecologische architectuur en stedelijke ecologie zijn vrij courante begrippen geworden die vaak gebruik maken van vernieuwende technologieën, gerecycleerde materialen, minder energie-intensieve bouwmethodes, enzovoort.

Tentoonstelling van vrijdag 20 september tot zondag 3 november 2002. Open van dinsdag tot en met zondag van 14 tot 18 uur. Toegang gratis. Meer info: www.desingel.be

vijver, waarin visjes en salamanders leven. Het ultieme bewijs dat water opnieuw helemaal zuiver kan worden. Ook de inval van het zonlicht en de opbrengst van de zonnepanelen houden we nauwkeurig bij. Iedereen kan op elk moment de opbrengst van de zon op een computer lezen."

Is dit nu het huis van de toekomst? "Nee, natuurlijk niet," zegt Guido, "maar we geven wel een richting aan waar we heen moeten. De westerse levensstijl zorgt er voor dat we niet zo gek lang meer fossiele brandstoffen kunnen gebruiken." Het grote probleem volgens Mondo is de overconcentratie van mensen op een te klein gebied. "Door enkel het gedrag te beïnvloeden kom je er niet. Iedereen heeft behoefte aan eten, aan hygiëne en aan mobiliteit. Deze basisbehoeften blijven bestaan en zorgen bij overconcentratie onvermijdelijk voor problemen. Nee, er is meer nodig dan enkel verandering van gedrag."

Nochtans, andere landen weten aan dit probleem wel een mouw te passen. "Dat komt omdat hun cultuur anders is, sommige landen hebben een groter inzicht en is de politieke wil meer aanwezig. Nederland, bijvoorbeeld, beseft dat het nu iets moet doen om morgen beweging te veroorzaken. Bovendien rekent de bevolking er niet zo op overheidsinitiatief. Dat leeft bij ons wel sterk. Vlamingen rekenen veel meer op de overheid, zij moet alles in gang zetten. Tja, zo komen we er niet, vrees ik."

"Energiecrisis in de echte zin van het woord hebben nooit bestaan. Oké, eind jaren '70 was er een oliecrisis. Toen kwam de – puur economische – schaarste van olie voor de eerste keer naar boven.

Bij Mondo worden alle gegevens over elektriciteitsgebruik, zonne-inval en elektriciteitsproductie nauwkeurig bijgehouden.

Maar die schaarste wordt steeds groter en groter. We blijven maar olie gebruiken om in energie om te zetten. En dat terwijl er nooit schaarste kan zijn als we de energie van de zon willen gebruiken. Zie je, het is niet zozeer het gedrag van de mensen die de oorzaak is, maar wel de gezamenlijke cultuur".

Een culturele revolutie gebeurt niet op één dag. "Nee, maar meer en meer organisaties zijn bezig de basisprincipes duidelijk te maken", zegt Guido. "Mensen zijn zo vervreemd van de natuur, water komt uit een kraan en melk van de GB. Daar willen wij – in de mate van het mogelijke – iets aan veranderen".

OPEN HUIZENDAGEN: ENERGIEVRIENDELIJK BOUWEN EN VERBOUWEN

Doe mee aan onze open huizendag en bezoek De Boot op 20 oktober samen met een energie-vriendelijke woning. Surf naar onze website, www.bblv.be/lag en schrijf je in voor een speciaal arrangement in de Westhoek.

Wil je een bezoekje brengen aan Mondo tijdens onze open huizendag? Surf dan naar www.bblv.be/lag en schrijf je in.

't Is oktober, hou het sober.

Oktober 2007, Maand van de Energiebesparing. Een initiatief van de Vlaamse overheid.

LA PROTECTION INCENDIE
ROCKWOOL®
BRANDVEILIGE ISOLATIE

GROHE
WATER TECHNOLOGY

IZEN
solar systems

DeMorgen
ONAFHANKELIJK DAGBLAD

GROHEDAL®

Water sparen is kinderspel.

GROHEDAL Profil 3 in 1 spaarreservoir

1. Grote toets voor de grote boodschap.
2. Kleine toets voor de kleine boodschap.
3. Start/Stop voor het wisselwasje.

Zo spaart u met gemak tot 40.000 l water per jaar.

Goed voor het milieu en voor uw bankrekening.

Voor een gratis catalogus GROHE + prijslijst bel gratis 0800-9 60 60 (24u/dag) of stuur deze bon naar GROHE nv, Diependaalweg 4a B-3020 Winksele Fax 016/23.90.70

Naam _____
Straat _____ Nr. _____ Bus _____
Postnr. _____ Plaats _____

145

GROHE
WATER TECHNOLOGY

OM DE UITSTOOT VAN CO₂ TE BEPERKEN MOET ONZE VISIE OP MOBILITEIT RADICAAL VERANDEREN

Transportsector moet op dieet

De explosieve groei in de transportsector doet wereldwijd de inspanningen teniet die gebeuren in andere sectoren om de uitstoot van broeikasgassen te verminderen. De kennis en de technologie om hier iets aan te doen is nochtans beschikbaar. Het blijft natuurlijk zaak de vraag naar transport zoveel mogelijk te beperken. De toekomst van de energiebevoorrading van het verkeer ligt in een grote diversiteit van brandstoffen.

Tekst: Dirk Knapen

De Belgische overheid zou kunnen eisen dat firmawagens aan bepaalde ecologische eisen zouden voldoen. Vermits firmawagens inmiddels goed zijn voor de helft van de nieuwe inschrijvingen, zou dit snel een belangrijke verbetering van de kwaliteit van het wagenpark voor gevolg hebben. Bovendien zouden milieuvriendelijkere voertuigen hun ingang vinden in de tweedehandsmarkt. Een dergelijk systeem zou ook de fabrikanten stimuleren om ook in België met hun ecologisch best presterende modellen op de markt te komen. Momenteel worden die nog al te vaak aan andere markten voorbehouden.

Voor verdere dan lokale verplaatsingen die gemakkelijk te voet of per fiets kunnen gebeuren zou gezamenlijk transport een veel aantrekkelijker alternatief moeten worden. Om meer klanten te bereiken moet openbaar vervoer het comfort dat moderne auto's bieden dichter benaderen. Deense treinen bieden speelhoekjes voor kinderen en rustigere leescoups, waar gevraagd

wordt gedempt te praten, en vlotte laadmogelijkheden en ruimte voor fietsen en bagage.

Openbaar vervoer kan ook sneller omschakelen op milieuvriendelijkere brandstoffen. In Zweden eist de spoorwegmaatschappij van de spoorwegnetbeheerder de levering van uitsluitend groene stroom. Daardoor worden treinreizen door de Zweedse natuurbeschermers met een 'Goede Milieukeuze'-label bedacht. Afgezien van het beperkte 24-uren-experiment bij de Brusselse metro beweegt op dat vlak weinig in ons land. Ook de experimenten met alternatieve brandstoffen voor bussen zijn dikwijls een kort leven beschoren.

Elektrische aandrijving en brandstofcellen

Elektrische aandrijving biedt een hele reeks ecologische voordelen en verdient dan ook meer aandacht. Elektromotoren hebben een hoog koppel, zijn stil, vrijwel onderhoudsvrij, stoten geen uitlaatgassen uit, verbruiken geen energie bij stilstand en kunnen zelfs energie recupereren bij het afremmen. Vooral dit laatste werkt een defensieve rijstijl in de hand die de verkeersveiligheid ten goede komt. Daarom kan elektrische aandrijving in de toekomst ook in het vervoer over de weg een belangrijke rol spelen.

Bijna alle grote autofabrikanten werken aan auto's met brandstofcellen. Dit zijn elektrische voertuigen die in plaats van batterijen een brandstofcel aan boord hebben die elektriciteit opwekt uit waterstof. Sommige van de prototypes maken rechtstreeks gebruik van waterstof die getankt wordt, anderen onttrekken de waterstof aan boord uit een andere brandstof zoals biometanol, methaan of benzine. Daarbij komt dan wel een hoeveelheid CO₂ vrij. Waterstof daarentegen wordt in het gunstigste geval geproduceerd door elektrolyse van water op basis van groene stroom. Het plaatje ziet er minder gunstig uit wanneer het om kernenergie gaat of bij de afscheiding van waterstof uit koolstofhoudende brandstoffen. Tot voor kort speelden enkele Belgische bedrijven bij de ontwikkeling van brandstofcellen en de waterstofeconomie internationaal een rol. Spijtig genoeg hebben we ook op dit vlak, zoals in de windindustrie in de jaren tachtig en negentig, afgehaakt en laten we de ontwikkeling over aan anderen. Nochtans worden brandstofcellen en waterstof internationaal beschouwd als de technologie en de brandstof van de toekomst.

Het zou dan ook hoogst zinvol zijn dat de overheid het gebruik van elektrische en hybride-elektrische voertuigen ondersteunt. Uiteraard vallen deze voertuigen in de ecologisch meest gunstige klasse A voor wat de uitstoot betreft en de gemiddelde verplaatsingen in België vallen ruim binnen

Standaardwagens kunnen gemakkelijk worden omgebouwd zodat ze op plantaardige oliën kunnen rijden.

het bereik dat zelfs zuivere elektrische voertuigen halen. Al valt er te argumenteren dat deze afstanden ook per fiets of zelfs te voet best haalbaar zijn.

Biobrandstoffen

In afwachting van een doorbraak van dergelijke voertuigen kan het gebruik van biobrandstoffen gestimuleerd worden waaraan bestaande voertuigen aangepast kunnen worden. Biobrandstoffen gebaseerd op speciaal daarvoor geproduceerde biomassa worden CO₂-neutraal genoemd. Bij de groei zetten de planten evenveel CO₂ om in bouwstof als ze bij de verbranding weer afgeven. Op een verantwoorde manier geproduceerde biobrandstoffen kunnen dan ook een bijdrage leveren bij de bescherming van het klimaat.

Zuivere plantaardige olie

Diesellootvoertuigen kunnen mits een kleine aanpassing op zuivere plantaardige oliën draaien. Dit is een beter idee dan de brandstof aan de motor aan te passen zoals met biodiesel gebeurt. Om biodiesel te bekomen, geschikt voor de bestaande dieselmotoren, moet de plantaardige olie met methanol veresterd worden. Dit is een dure zaak en vergiftigt de oorspronkelijk niet-giftige plantaardige olie. De productie van de plantaardige olie kan overal ter wereld ingeschakeld worden in kleine economische en ecologische kringloopssystemen. Zo heeft het Mali-Folkecenter for Renewable Energy een terreinwagen aangepast aan het gebruik van plantaardige olie. Die wordt geproduceerd uit het zaad van de Jatrophaplant, een niet-eetbare plant die het in droge Sahelgebied goed doet en die er als natuurlijke terreinafbakening wordt gebruikt. Het gebruik van plantaardige olie ook voor transport zou ontwikkelingslanden onafhankelijk kunnen maken van petroleumimport en tegelijk een inkomen verschaffen aan de plaatselijke bevolking.

Maar ook uit Europa komen positieve berichten over de productie van plantaardige olie. In het zuiden van Duitsland wordt gerst samen met

Mercedes heeft al een bus op waterstofcellen klaar. Nu is het nog wachten op de overheid om ze in te zetten.

vlasdodde gezaaid. De gerst brengt per hectare evenveel op als zonder de vlasdodde. Deze woekert zo dat onkruidverdelgers vermeden kunnen worden. Beide kunnen samen geoogst worden. De zaden van gerst en vlasdodde zijn zeer verschillende van grootte en gewicht. Daardoor zijn ze makkelijk van elkaar te scheiden. De gerst, waarvan de productie in onze streken normaal te duur is geworden voor het gebruik in bier, kan daardoor toch tegen een verantwoorde kostprijs verbouwd worden. Van de vlasdodde kan de plant als vezel gebruikt worden in de papierindustrie of in stallen als strooisel, de olie kan gebruikt worden als brandstof in voertuigen en WKK-installaties. De zaadkoek die overblijft na de koude persing levert een uitstekende dierenvoeding.

Op basis hiervan wordt het verbouwen van koolzaad in Denemarken gepromoot. De Denen willen tegen 2005 alle dierenvoeding GGO-vrij. Dit kan vrijwel alleen door de voeding zelf te kweken. Het gebruik van de olie voor energiedoelinden zou de daarbij de productie rendabel kunnen maken. De CO₂- en milieuwinst zit dan bijvoorbeeld vervat in het wegvallen van de aanvoer van grondstoffen voor dierenvoeding vanuit Latijns-Amerika.

Natuurzuivere ethanol

Voor benzinevoertuigen komt ethanol als brandstof in aanmerking. In de Verenigde Staten wordt ethanol aan benzine toegevoegd om de zuurstofinhoud te vergroten en daarmee de verbranding te verbeteren. Brazilië wil het rijden op bioethanol op basis van suikerriet opnieuw aanzwengelen. Duitsland zal zelfs in het kader van CDM, de Schone OntwikkelingsMechanismen, zoals voorzien in het Verdrag van Kyoto, deze ontwikkeling financieel ondersteunen en in ruil daarvoor een hoeveelheid emissierechten kunnen verwerven. Ook in Zweden wordt hard gewerkt aan het gebruik van bioethanol in voertuigen. Zo rijden de stadsbussen in Stockholm op ethanol uit Brazilië of op destillaat uit houtafval uit de Zweedse bossen. Moderne elektronische injectiesystemen laten toe de verbranding aan de kwaliteit van de gebruikte brandstof aan te passen.

Biogas uit onvermijdbaar organisch afval

Een ander alternatief voor benzinewagens is biogas. Voorlopig ondersteunt de overheid de ombouw naar LPG. Dit is echter nog steeds een

fossiele brandstof. Biogas uit organische afvalstoffen zou echter ook kunnen. Tot nu toe is deze mogelijkheid in België buiten beeld gebleven. VITO onderzocht enkele jaren geleden het gebruik van aardgas in voertuigen, maar kwam tot de conclusie dat het milieuvoordeel teniet werd gedaan door de hoge werkdruk van 200 bar, LPG vraagt slechts 10 bar, waarmee gewerkt moet worden.

Biogas afkomstig van GFT en niet-verontreinigd organisch afval uit de industrie, vethoudend afval kan de biogasproductie met een factor 4 tot zelfs 10 opdrijven, en mits enig voorbehoud ook in het kader van het mestactieplan gestockeerde drijfmest of waterzuiveringsslib kan aardgas vervangen. De methaanuitstoot gekoppeld aan de vertering van organisch materiaal wordt nuttig toegepast. En helpt daardoor de omschakeling van vaste en vloeibare fossiele brandstoffen, naar waterstof via aardgas en biogas verwezenlijken. In zeven steden in Zweden kan je als particulier biogas tanken aan de pomp. Volgens het Zwitserse Kompogas levert een kilo keukenafval voldoende gas om een kilometer te rijden. Natuurlijk volstaat dit niet voor het volledige wagenpark, maar nichemarkten kunnen op die manier wel bereikt worden. In Rijsel rijden stadsbussen op biogas en in Antwerpen zouden de ophaalwagens die nu op aardgas draaien net zo goed gebruik kunnen maken van biogas.

Auto op licht

De wellicht meest exotische oplossing is die van de fransman Guy Nègre. Deze voormalige Formule 1-technicus heeft een motor uitgedacht die op perslucht werkt. Daar rond heeft hij een licht voertuig ontworpen dat op korte termijn op de markt zou kunnen komen. De wagentjes hebben een actieradius van 200 kilometer en hebben zeer lage verbruikskosten. Voltanken kan in drie minuten aan een persluchtstation, de compressor aan boord laadt elektrisch. Dan duurt het enkele uren. Voor auto's die in de loop van dag of nacht geparkeerd staan is dit ook niet onoverkomelijk. Vermits de auto's geen luchtverontreiniging veroorzaken plaatste de stad Mexico een order voor 40.000 taxi's. Hopelijk komt de productie van de auto's nu snel op gang. ■

De taxi's in Mexico city zijn van oudsher Volkswagen Kevers. Binnenkort worden ze massaal vervangen door taxi's op perslucht.

Meer info en links: dirk.knapen@bbv.be

Kom uit je schelp!

De natuur heeft je nodig. En vice versa.

Word lid van natuurpunt

Voor slechts **17,5 Euro** ontvang je een **welkomstpakket** met onze exclusieve **Wandelgids**, een **CD met vogelgeluiden** en een **jaarabonnement** op ons ledenblad **Natuur.blad**.

In de Wandelgids vind je praktische informatie over de wandelroutes en het leven van plant en dier in Vlaanderens mooiste natuurgebieden. Natuur.blad scherpt om de twee maanden je

kennis over mens en natuur aan en houdt je op de hoogte van al onze activiteiten.

Schrijf vandaag nog 17,5 Euro over op rekeningnummer **230-0044233-21** van Natuurpunt, Kardinaal Mercierplein 1, 2800 Mechelen met vermelding 'nieuw lid-BBL'. Het lidmaatschap is geldig voor het hele gezin. Je kan ook intekenen via onze website **www.natuurpunt.be**.

Griezelen en genieten van de Nacht van de Duisternis

Iedereen kent het gevoel. Op reis op één of andere verlaten plek herontdek je hoe de nacht eruit ziet: een overdaad aan sterren, de Melkweg, planeten en zelfs af en toe een overvliegende satelliet. Tijdens de Nacht van de Duisternis op 9 november kan je dat misschien opnieuw beleven, gewoon in Vlaanderen.

Tekst: Karen Hiergens

Het is een bekend feit: vanuit de ruimte moeten astronauten's nachts niet lang zoeken om Vlaanderen te vinden. Het is een grote heldere driehoek. Sommigen stellen daardoor trots: Vlaanderen is de best verlichte regio ter wereld. Het tegendeel is waar. Vlaanderen is de meest verlichte regio, maar ook de slechtst verlichte. Een groot deel van het licht dat de verlichting in ons land uitstraalt, gaat gewoonweg verloren. Veel licht komt immers niet terecht waar het moet komen. Zo verlichten we onnodig de sterrenhemel, groene bermen langs de straat, de tuin van de burens enz. en vormen we Vlaanderen om in een lichtland. Hier hangt ook een kostprijs aan: lichtvervuiling hangt nauw samen met nuteloze energiekosten en extra milieubelasting. We verlichten niet alleen op een verkeerde manier maar ook te veel. Het heeft bijvoorbeeld geen zin steeds meer en sterkere verlichting te gebruiken op autowegen, omdat je zo de gemakzucht van de bestuurders vergroot. De bestuurders voelen zich 'veilig' en drukken de gaspedaal door, wat uiteraard de verkeersveiligheid niet ten goede komt. Wegen, monumenten en tuinen worden vaak 's nachts verlicht, wat niet nodig is,

omdat er dan nauwelijks nog mensen onderweg zijn.

Overdaad schaadt, en dat is ook bij verlichting het geval. Het verkeerd gebruik van licht leidt tot heel wat hinder voor de mens. Niemand heeft graag dat kunstlicht van buiten de woon- en slaapkamer binnenstraalt! Astronomen kunnen nauwelijks nog zinvol wetenschappelijk werk verrichten in Vlaanderen. Van de 3500 sterren die normaal met het blote te zien moeten zijn, kan je er in de meeste steden en gemeenten nauwelijks nog een honderdtal terugvinden.

Ook planten en dieren ondervinden lichthinder. De fotosynthese van planten wordt gestuurd door licht. Daardoor komt het dat planten in de buurt van straatlantaarns langer groen blijven en de kans op vorstschade groter wordt. Nachtdieren schuwen het licht. Hun leefbaarheid wordt verstoord door de uitgebreide en ondoelmatige openbare verlichting.

Lichtvervuiling is nochtans een problematiek die makkelijk aan te pakken is: door juist te verlichten, waar en wanneer het nodig is, kan veel lichthinder vermeden worden!

Nacht van de Duisternis

Om de problematiek rond lichtvervuiling in de kijker te plaatsen, organiseren de Bond Beter Leefmilieu en de Werkgroep Lichthinder van de Vlaamse Vereniging voor Sterrenkunde (VVS) voor de zevende maal de Nacht van de Duisternis. Deze 'donkere Nacht' gaat door op 9 november.

62 Gemeenten doen al mee aan de actie: zij doven op die avond hun straat- en klemtoonverlichting tussen 20.00 en 22.00 uur. Deze symbolische actie moet hen ertoe aanzetten een aantal structurele maatregelen te nemen omtrent lichthinder. Daarnaast wordt ook het verenigingsleven, waaronder de lidverenigingen van BBL, aangesproken. Zij worden gevraagd een activiteit te organiseren die inspeelt op het thema lichthinder.

Maak gebruik van de duisternis en organiseer tijdens de Nacht van de Duisternis de perfecte griezeltocht, nachtwandeling of dropping! Een ideeënbundel en meer informatie kan je downloaden bij www.bondbeterleefmilieu.be (doorklikken naar 'publicaties', actiehandleiding) of opvragen bij Bond Beter Leefmilieu, Karen Hiergens: karen.hiergens@bblv.be of 02.282.17.46.

Op 9 november doven 62 gemeenten hun straatverlichting. Dat moet mogelijk maken om nog eens van een donkere nacht te genieten.

MINISTER VAN MECHELEN GELAST ADMINISTRATIE NEGATIEVE ADVIEZEN OVER SLACHTHUIS BAVEGEM OM TE TOVEREN TOT POSITIEVE

En in Bavegem doen ze dat zo

Eind juni verscheen in het Belgisch Staatsblad de beslissing van Vlaams minister voor ruimtelijke ordening Van Mechelen, waarbij het Bijzonder Plan van Aanleg zonevrije bedrijven van de gemeente Sint-Lievens-Houtem wordt goedgekeurd. Hiermee regelt minister Van Mechelen op een zeer dubieuze manier de volledig illegale situatie van het slachthuis Fonck-Dehenin. Bovendien slaagde minister Van Mechelen er in zijn administratie onder druk te zetten om van een negatief advies een positief te maken, om zich dan vervolgens te verdedigen met het argument dat alle adviezen positief waren!

Erik Grietens verdiepte zich in de zaak.

Het slachthuis NV Fonck-Dehennin in de Meulestraat te Bavegem – een deelgemeente van het Oost-Vlaamse Sint-Lievens-Houtem – is middenin de dorpskern gelegen op ongeveer 20 meter van de dichtstbijzijnde woningen. Het werd gebouwd in recreatiezone en woongebied en veroorzaakt heel wat hinder voor de omgeving. De overlast voor de omwonenden gaat van geur tot stank, lawaaihinder, verkeershinder, een gastank van 60.000 liter die vlakbij de tuinen staat, illegale afvalwaterlozingen,... Bovendien werkte het slachthuis de afgelopen 9 jaar volledig in overtreding. Deze hinderlijke inrichting klasse 1 wordt sinds 1993 immers geëxploiteerd zonder enige milieuvergunning. De aangevraagde milieuvergunning werd geweigerd door de Bestendige Deputatie, de minister en de Raad

van State. Reeds in 1993 werd door de milieu-inspectie het bevel gegeven tot stopzetting van de productie- en opslagactiviteiten. Ondertussen werkte het bedrijf ongestoord verder. De bevoegde overheden, namelijk het gemeentebestuur en de bevoegde minister, willen of durven het illegaal bedrijf niet sluiten. Voormalig minister Kelchtermans slaagde er zelfs in om op een parlementaire vraag te antwoorden dat "de uitvoering van dwangmaatregelen ten aanzien van een slachthuis van dergelijke omvang, bij onwilligheid van de exploitant en zonder de medewerking van de lokale overheid, in de praktijk niet te realiseren is". In Vlaanderen gaan grote overtreders met andere woorden vrijuit.

Bouwmisdrijf van tweeduizend vierkante meter

Vervolgens zijn er de bouwvoertredingen. Zoals ook blijkt uit het plan in het nu goedgekeurde Bijzonder Plan van Aanleg (BPA) is zowat het volledige bedrijf in overtreding. Voor het gedeelte waarvoor het slachthuis in 1988 een bouwvergunning kreeg van het College, werd veel te hoog gebouwd. De overige delen van slachthuis werden opgericht zonder bouwvergunning. Op 07/05/1990 stelde de technische dienst van de gemeente een bouwvoertreding vast van maar liefst 2.139 m²! In feite is enkel het woonhuis van voor 1962 niet in overtreding. Buiten het vaststellen van deze gigantische bouwvoertreding gebeurde er echter niets.

Omdat de bevoegde overheid zijn verantwoordelijkheid niet opnam tegen dit illegaal bedrijf, werd in 1998 tegen deze overtredingen een rechtszaak opgestart door het parket van Dendermonde. Zowel Bond Beter Leefmilieu als verschillende omwonenden hebben zich burgerlijke partij gesteld in deze rechtszaak. Dat had in principe een eenvoudige en kortdurende procedure moeten worden, aangezien de overtredingen overduidelijk zijn. De rechtszaak, die vakkundig vertraagd wordt door de advocaten van het slachthuis, werd echter verschillende keren uitge-

steld. Bond Beter Leefmilieu kan zich niet van de indruk ontdoen dat het bedrijf probeert om verschillende administratieve en juridische procedures op te starten in de hoop zo de rechtszaak te kunnen rekken en tijd te winnen om een "politieke" oplossing te zoeken voor de overtredingen, wat met de beslissing van minister Van Mechelen nog gelukt is ook! Daardoor wordt dit BPA ook nog eens een voorbeeld van een inbreuk op het principe van de scheiding der machten.

Woongebied wordt industriezone

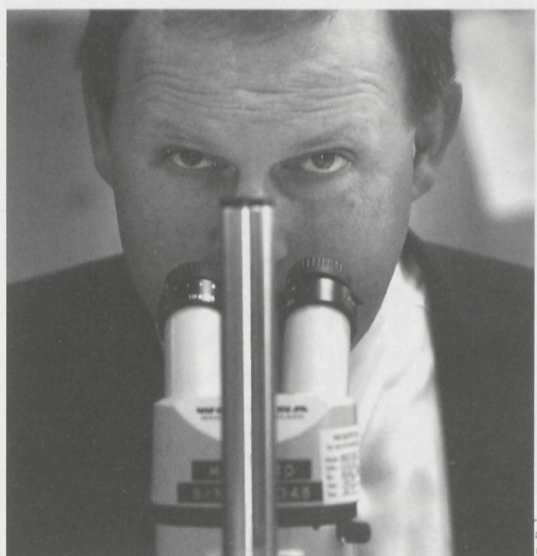
Door het goedgekeurde Bijzonder Plan van Aanleg valt het bedrijf niet langer in woongebied en recreatiegebied, maar wel in industriegebied. Vervolgens kon de gemeente regularisatievergunningen afleveren voor de bouwvoertredingen (17 regularisaties in totaal!). Nochtans is een Bijzonder Plan van aanleg volgens een omzendbrief van Van Mechelen zelf niet bedoeld om bouwvoertredingen te regulariseren: "De doelstelling van een sectoraal BPA of van een aanvraag tot planologisch attest is het opmaken van een volwaardige ruimtelijke afweging en niet van het regulariseren van een bouwmisdrijf". Bovendien is een BPA zonevrije bedrijven volgens diezelfde omzendbrief bedoeld voor "dringende, ruimtelijke problematieken, welke niet kunnen wachten op de afronding van het gemeentelijke structuurplanningsproces". In principe moet de toekomst van zonevrije bedrijven immers onderzocht worden bij de opmaak van het gemeentelijk structuurplan, waarbij dan ten gronde onderzocht kan worden of het bedrijf ter plaatse kan blijven en hoe het best kan ingepast worden in zijn omgeving. Een sectoraal BPA loopt vooruit op zo'n gemeentelijk structuurplan, en is daarom enkel bedoeld voor bedrijven die dringend moeten uitbreiden om de werkgelegenheid niet in het gedrang te brengen. Bij het slachthuis van Bavegem was echter overduidelijk géén sprake van hoogdringendheid. Het slachthuis ging immers al in 2001 in vereffening, waarna alle personeelsleden van het slachthuis hun ontslag kregen. Die vereffening is dan weer het gevolg van het feit dat voormalig minister Aelvoet weigerde om een dioxinevergoeding toe te kennen aan het slachthuis, omdat er nog een andere correctionele rechtszaak loopt tegen het bedrijf wegens het vervalsen van stempels op ingevroren vlees. Later werd door minister Aelvoet ook de erkenning van het slachthuis ingetrokken.

Negatieve adviezen worden positief

Dat het omstreden BPA toch goedgekeurd werd is verwonderlijk, aangezien de belangrijkste adviezen ongunstig waren. Zo gaf de gemachtigde ambtenaar van Oost-Vlaanderen een vernietigend advies over dit BPA. Hierin staat onder meer dat "de buffers de grootste struikelblok waren voor dit bedrijf. Het feit dat het gaat om een nagenoeg volledig in overtreding zijnd bedrijf, is een even belangrijk struikelblok." En verder: "Bavegem is een kleine dorpskom waar een dergelijk bedrijf als een schaalbreuk naar voor komt. De vereiste werd dan ook gesteld om minimum in een voldoende

Onder het mom van de werkgelegenheid werd het slachthuis in Bavegem geregulariseerd. Nochtans is het slachthuis al van 2001 in vereffening gegaan.

De administratie gaf herhaaldelijk een negatief advies over het slachthuis in Bavegem. Minister Van Mechelen vroeg de administratie deze adviezen in te trekken, om duistere redenen.

buffering te voorzien. Deze buffering wordt in het huidige plan gerealiseerd door het opkopen van grond van omliggende bewoners, waardoor de woon- en leefkwaliteit van de buurt afneemt en het terrein van het bedrijf nog uitgebreid wordt. Dit is dan ook geen aanvaardbare oplossing." Voordien had de gemachtigde ambtenaar immers geëist dat de uitbreiding van bufferzones diende te gebeuren door de onvergunde constructies af te breken en om te vormen tot bufferzone. Conclusie van de gemachtigde ambtenaar: "gezien het regulariseren van een nagenoeg volledig illegaal bedrijf via een zonevreemd BPA een onaanvaardbaar precedent zou kunnen betekenen voor de toekomst, meent onze dienst inzake Fonck een ongunstig advies te moeten uitbrengen. Er wordt namelijk nagenoeg niets ondernomen om de illegale toestand tot een aanvaardbare toestand terug te brengen (bv. door afbraak van achteraf gebouwde bijkomende constructies)."

Uit de voorbereidende stukken van het BPA blijkt bovendien dat ook het hoofdbestuur van de Administratie Ruimtelijke Ordening in Brussel in eerste instantie ook een negatief advies gaf aan

De soap van Ruisselede

Ruisselede is een landelijk dorp in West-Vlaanderen. Midden in de woonkern, op 200 meter van de kerk, bevindt zich sinds 1950 een slachthuis. Waar het slachthuis oorspronkelijk een kleine, ambachtelijke activiteit was, is het ondertussen uitgegroeid tot een slachthuis met industriële proporties, waar meer dan 10.000 varkens per week worden geslacht. Het slachthuis is een bron van geurhinder, lawaai en vooral verkeersoverlast. Elke dag moeten bijna honderd zware vrachtwagens door de smalle Bruggestraat.

De vzw Beter Bruggestraat strijdt al meer dan tien jaar tegen de verder uitbreiding van de slachtactiviteiten. Het verhaal van het slachthuis is een lange lijst van uitbreidingen met of zonder vergunning, regularisaties nadien, PV's, proefvergunningen en arresten van de Raad van State. Al zeven keer trok de actiegroep naar de Raad van State, en kreeg daar ook telkens gelijk. Zo werd eind de jaren negentig het BPA dat het slachthuis moest inkleuren als industriegebied vernietigd door de Raad van State. Ondertussen was wel reeds een milieuvergunning afgeleverd op basis

van dit vernietigde BPA.

Vorig jaar kreeg het slachthuis een nieuwe milieuvergunning, ditmaal van Vlaams minister van leefmilieu Vera Dua. In die vergunning werden weliswaar een aantal hinderbeperkende maatregelen vastgelegd, maar de verkeersoverlast blijft aanhouden. Ook deze vergunning werd opnieuw geschorst door de Raad van State, waardoor minister Dua nu opnieuw moet beslissen over de vergunning. Bond Beter Leefmilieu hoopt alvast samen met de vzw Beter Bruggestraat dat nu eindelijk eens werk wordt gemaakt van een herlocalisatiebeleid voor slachthuizen in woonzones (in het naburige Beerneem staat alvast een voormalig slachthuis buiten woongebied leeg), zodat er ook eindelijk een einde kan komen aan de jarenlang aanslepende juridische procedures van de omwonenden. Het gaat toch niet op dat de omwonenden steeds opnieuw – tot zeven maal toe! – gelijk krijgen van de Raad van State, maar daarna altijd weer voor het blok gezet worden door de bevoegde overheid. En dus opnieuw naar de Raad van State moeten stappen...

minister Van Mechelen. In dat advies van de Afdeling Ruimtelijke Planning staat onder meer het volgende te lezen: "door het onvergund groter bouwen werden gebouwen van 10 meter hoog opgericht op de perceelsgrens, wat ook ruimtelijk tot onaanvaardbare situaties aanleiding gaf". Verder lezen we in dit advies "Volgens de administratie is het moeilijk te verantwoorden dat dit nog om een dringende aangelegenheid gaat, aangezien de moeilijkheden (de vereffening) van het bedrijf niet voortkomen uit gebrek aan ruimtelijke uitbreidingsmogelijkheden, maar volgens de toelichting hun oorsprong vinden in de dioxinecrisis. Ruimtelijk komt het er dus op neer dat het niet langer gaat om mogelijkheden te bieden aan een bestaand bedrijf, maar om het opstarten van een nieuwe zeugenslakterij op deze locatie mogelijk te maken". Conclusie: "De administratie stelt dat binnen de huidige juridische context het voorliggende deelplan tot doel heeft een nieuw slachthuis op te richten in een woonomgeving. De nieuwe inplanting van een dergelijk bedrijf zal ongetwij-

feld de ruimtelijke draagkracht van de omgeving overschrijden. De administratie adviseert dit deelplan dan ook ongunstig".

Minister Van Mechelen – blijkbaar niet gehinderd door de volledig illegale situatie van het slachthuis – was het daar echter niet mee eens en stuurde het advies van de Afdeling Ruimtelijke Planning gewoon terug! Hij stuurde dat advies bovendien niet terug naar de Afdeling zelf, maar rechtsreeks naar de directeur-generaal van AROHM en de secretaris generaal van het Departement Leefmilieu en Infrastructuur (het departement dat de administratie ruimtelijke ordening overkoepelt). In de begeleidende brief stelt minister Van Mechelen de dringende vraag om binnen de week een nieuw advies uit te brengen: "Als bijlage vindt u het dossier echter terug voor een dringend af te leggen plaatsbezoek. (...) Dit moet toelaten mij binnen de week een gecoördineerd standpunt over te maken waarin de vraag wordt beantwoord of het mogelijk is om in overeenstemming met de huidige milieuwetgeving ter zake een slachthuis uit te baten op deze locatie. De vraag of het daarbij handelt om een bestaand of een nieuw bedrijf vanuit oogpunt ruimtelijke ordening, doet daarbij niet ter zake". Deze laatste zin is belangrijk, aangezien de Afdeling Ruimtelijke Plannings in zijn advies stelde dat het hier – juist omwille van de bouwovertradingen – om een nieuw bedrijf gaat dat een nieuwe vergunning moet aanvragen en niet om een bestaand bedrijf (zie hierboven). De minister laat zijn administratie dus weten dat die in haar nieuw advies geen rekening mag houden met de (enorme) bouwovertradingen die begaan werden. Tot slot vraagt de minister: "Gelieve onmiddellijk een aangepast besluit voor te leggen indien deze vraag positief kan worden beantwoord". Een week later volgde dan een (pro forma) gunstig advies van amper vijf lijntjes waarin gesteld wordt dat de exploitatie van het slachthuis vanuit milieutechnisch oogpunt mogelijk is zonder overmatige hinder. Daarbij werd helemaal niet meer ingegaan op het vorige negatieve advies en wordt dus niets meer gezegd over de bouwovertradingen, de ontbrekende buffering,.... Eén dag later al werd het BPA goedgekeurd door de minister.

Gevaarlijk precedent voor andere zonevreemde bedrijven

Het BPA voor het slachthuis van Bavegem is een duidelijk voorbeeld van misbruik van het instrument "sectoraal BPA zonevreemde bedrijven". Zoals hierboven uiteengezet is een sectoraal BPA zonevreemde bedrijven in de wetgeving ingeschreven voor bedrijven die hoogdringend moeten uitbreiden en niet kunnen wachten op de normale procedure via een gemeentelijk structuurplan. Aangezien het slachthuis al in 2001 in vereffening ging, de personeelsleden werden ontslagen en slachtlijn werd stilgelegd, kan hier nog moeilijk van hoogdringendheid worden gesproken.

Volgens de omzendbrief die minister Van Mechelen in 2000 zelf rondstuurde, is een BPA zonevreemde bedrijven niet bedoeld om bouwovertradingen te regulariseren. Dit BPA is echter enkel bedoeld om een illegaal bedrijf, dat al jaren werkt zonder milieuvergunning, grote bouwovertradingen heeft begaan, waartegen een sluitingsbevel van de milieu-inspectie is uitgesproken en waartegen een

rechtszaak loopt, alsnog verder te laten werken.

Bond Beter Leefmilieu stelt zich dan ook ernstige vragen bij het nieuwe decreet inzake zonevreemde bedrijven dat begin juli in het Vlaams parlement werd goedgekeurd. Die decreetswijziging kwam er op vraag van de VLD: volgens de VLD is het instrument van het sectoraal BPA niet "soepel" genoeg om vlot te kunnen inspelen op de problemen van zonevreemde bedrijven. Daarom werd in het nieuwe decreet voorzien dat een zonevreemd bedrijf al een bouwvergunning kan krijgen om uit te breiden (dit op basis van een planologisch attest), als het Bijzonder Plan van Aanleg nog niet goedgekeurd is. Dat zet de deur voor politiek dienstbetoon nog verder open. Als bovendien een manifest onwettig dossier zoals dat van het slachthuis van Bavegem niet eens correct kan worden afgehandeld door de bevoegde minister, laat dat het ergste vermoeden voor tal van andere "probleemdossiers" die nog moeten behandeld worden.

vervolg op p.12 ►

► vervolg van p. 11 "En in Bavegem doen ze dat zo"

"Alle adviezen positief"? "De werkgelegenheid in gevaar"?

Alsof dat nog niet genoeg is, slaagt Minister Van Mechelen er dan wel in om, in reactie op een persbericht van BBL, te vertellen dat alle adviezen positief waren! Toen het BPA in het Belgisch Staatsblad verscheen, werd door BBL namelijk een persbericht verspreid waarin werd aangeklaagd dat de minister met de goedkeuring van dit BPA een illegaal slachthuis beloont en een gigantische bouwovertrekking negeert. Aan het persagentschap Belga verklaarde de woordvoerder van de minister echter dat de minister "alle (positieve) adviezen gevolgd heeft. (...) Op basis van die adviezen, die allemaal positief waren, heeft Van Mechelen het BPA goedgekeurd." De minister zet met andere woorden eerst zijn eigen administratie onder druk om van een negatief advies een positief advies te maken, om zich dan vervolgens achter dat positieve advies te verstoppen!

In zijn persreactie slaagde minister Van Mechelen er ook nog eens in te stellen dat "een oplossing wel degelijk dringend nodig was, om de werkgelegenheid niet in gevaar te brengen". Maar het slachthuis is al meer dan een jaar in vereffening, er werkt dus niemand meer! Blijkbaar is de minister

daarbij ook het eerste advies van zijn administratie vergeten, die er immers duidelijk op wees dat het slachthuis al meer dan een jaar in vereffening is en daardoor zelfs niet in aanmerking komt voor een sectoraal BPA.

En wat nu?

BBL heeft alvast, samen met de omwonenden van het slachthuis, een rechtszaak opgestart bij de Raad van State tegen het BPA en tegen de regularisatie van de talrijke bouwovertrekkingen. De vraag blijft wel wat er nu op het terrein zal gebeuren. De kans is uiteraard groot dat de uit-

baters opnieuw willen starten met slachtactiviteiten. Er werd door het bedrijf reeds een afwijking aangevraagd van de afstandsregel in Vlarem (Vlaams reglement betreffende de milieuvergunning): Volgens de Vlarem kan een slachthuis immers niet ingeplant worden op in of op minder dan 100 meter van een woongebied. Een afwijking van die regel kan enkel toegestaan worden door Vlaams minister van Leefmilieu, minister Dua dus. BBL gaat er alleszins van uit dat minister Dua deze overtrekkers niet zal belonen, zoals haar collega in de Vlaamse regering wel deed. ★

reDactie

Antwoordbaak**Vraag:**

Bij het lezen van een persbericht van BBL schoten mij twee vraagjes te binnen. Ten eerste: wat wordt er precies bedoeld met het "voorzorgsprincipe". En ten tweede, wat moet ik verstaan onder de zogenoemde energie-intensiteit van de economie?

William Ledent

via www.bondbeterleefmilieu.be

Antwoord:

Het voorzorgsprincipe stelt dat daar waar er ernstige of onomkeerbare schade dreigt, het ontbreken van volledige wetenschappelijke zekerheid geen belemmering mag zijn voor het inzetten van maatregelen om milieu-aantasting te voorkomen. Het voorzorgsbeginsel maakt deel uit van de verklaring van Rio (VN-Conferentie rond Milieu en Ontwikkeling in 1992), maar werd nu weer in vraag gesteld op de Wereldtop rond Duurzame Ontwikkeling te Johannesburg, meer bepaald tijdens de onderhandelingen rond de tekst voor het Actieplan, dat de verbintenissen van Agenda 21 (Rio) moet concretiseren. Het voorzorgsprincipe werd omgedoopt tot voorzorgsbeginsel.

Met energie-intensiteit bedoelen we de totale energieconsumptie per

eenheid BNP (Bruto Nationaal Product). De OESO gegevens (OECD Environmental Data. Compendium 1999, gepubliceerd in SERV 'Proeve van Boordtabel') stellen dat België na de VSA en Zweden relatief de meest energie-intensieve natie is (Energie-intensiteit gemeten in Ton olie-equivalenten/1000 US dollar). Beter dan België scoren (in volgorde van hoge energie-intensiteit naar lage): Nederland, Duitsland, Frankrijk, VK en Japan.

saar.van.hauwermeiren@bblv.be

Vraag:

Omdat mijn moeder in Knokke woont ga ik regelmatig naar die kanten. De eventuele komst van het windmolenpark wekt bij ons veel vragen op naar de schade aan de natuur. Kunt u ons zeggen wat er van is naar de vogels

vooral denken we dat het zeer nadelig is en dat de vogels in massa gehakt worden door de windmolens, dan vrezen we voor de zeehonden en de vissen dat dit negatieve stromingen in het water stuurt en dat deze dieren in de war zullen zijn en sterven. Kunt u ons een objectief antwoord geven. Waarom plaatst de regering geen windmolens plaatst in de havenzone en de industriezone van de meeste steden. Naast de windmolens in de haven zelf van Zeebrugge zijn er ook windmolens langs het kanaal in de industriezone Brugge-Zeebrugge ter hoogte van Dudzele. Deze windmolens ontsieren het landschap niet, integendeel, de integratie binnen de industrie en haven zone is perfect. Hetzelfde zou toch gemakkelijk te realiseren zijn in de meeste van onze steden?

Cathy Mathieu, via e-mail

Antwoord:

Er gebeurt nogal wat stemmingmakerij rond de windmolens, zowel in zee als op land. Bij Bond Beter Leefmilieu betreuren wij ook dat de windmolens niet eerder op land gebouwd worden. Het is immers belangrijk dat we als elektriciteitsverbruikers blijven beseffen dat elektriciteit ook geproduceerd moet worden en dat kan helaas niet zonder milieuschade: verbrandingsgas-

sen zoals CO₂ die het klimaat beïnvloeden, SO₂ dat zure regen veroorzaakt, stof van steenkool, nucleair afval, aardgas- en petroleumtanks e.d.. Een grotere zichtbaarheid van de productie kan mensen ertoe aanzetten om wat zuiniger met elektriciteit om te springen. Spijtig genoeg werken de kustgemeenten die nu klagen over de windparken op zee al jaren de inplanting van windmolens in de door u genoemde industriegebieden tegen. In 1985 was Zeebrugge wereldwijd een van de eerste windmolenparken. Daar werd dan bovendien Belgische technologie voor gebruikt. Daarna is de ontwikkeling totaal stilgevallen in tegenstelling met een land als Denemarken, waar windmolens inmiddels tot de meest belangrijke exportproducten behoren. De productie nam er vorig jaar met 60% toe. Terwijl het land ongeveer evenveel inwoners heeft als Vlaanderen werken er bijna 20.000 mensen in de sterk groeiende windindustrie. Dat is bijna zoveel als er in België mensen in de auto-industrie werken. De federale overheid heeft alleen de Belgische exclusieve economische zeezone onder haar bevoegdheid. Om aan te tonen dat zij ook haar steentje wil bijdragen aan de ontwikkeling van de hernieuwbare energie kan ze dan ook alleen daar terecht. Voor wat de risico's voor de

Schrijven naar reDactie:

Bond Beter Leefmilieu

Milieurama reDactie

Tweekerkenstraat 47

1000 Brussel

milieurama@bblv.be

per fax: 02.230.53.89

reacties via de website:

www.bblv.be

natuur van het geplande windpark voor de kust van Knokke betreft, ben ik er, vanuit mijn persoonlijke ervaring nogal gerust op.

Natuurlijk heeft iedere constructie een impact op de omgeving en valt het niet uit te sluiten dat vogels tegen de windmolens aan zullen vliegen. Dat gebeurt ook met flatgebouwen, hoogspanningsmasten en in het verkeer. Tijdens een stageperiode in een centrum voor hernieuwbare energie in Denemarken begeleidde ik als gids voortdurend groepen, vaak schoolkinderen en toeristen, naar een windparkje van vier molens die op de waterlijn stonden. Ik heb mij pas bij mijn terugkeer naar België gerealiseerd dat er bedenkingen waren naar de vogels toe in verband met windmolens. Ter plekke heb ik van enig probleem niets gemerkt. Bij een bezoek aan windparken in Zeeland heb ik met eigen ogen kunnen vaststellen hoe een vlucht meeuwen, zelfs zonder te klapwieken, een rij molens passeerde tussen dicht bij mekaar roterende wieken door. Naar de trillingen toe moeten we toch bedenken dat de grote molens zoals degene die gebruikt zullen gaan worden in zee, een maximale draaisnelheid van 30 omwentelingen per minuut zullen hebben. Dit is veel lager dan die van scheepsschroeven en zelfs van de golfslag in vele gevallen. Gevoelsmatig ben ik op dat gebied dan ook redelijk gerust. Vooral omdat de fabrikanten er alle belang bij hebben piraattrillingen in de molens te vermijden vermits het uitvoeren van herstellingen aan molens in volle zee helemaal niet evident zal zijn. Alle reeds bestaande en geplande windparken op zee worden

zorgvuldig gemonsterd op eventuele problemen. Hoewel uit de eerste rapporten blijkt dat er altijd een zekere impact is op het milieu, is van dramatische gevolgen zeker geen sprake. De vele pioniers in de hernieuwbare energie die momenteel nog steeds aan het hoofd staan van de windmolenproducenten en die zich meestal juist omwille van hun zorg om het milieu met windenergie zijn gaan bezighouden zouden dat zelf ook helemaal niet zien zitten.

dirk.knapen@bblv.be

Vraag:

Is er iemand bij jullie die ons de standaardbezwaren tegen uitbreiding van een stort met inerte afvalstoffen kan doormailen (indien ze er zijn)?

Dimf, Stichting Omer Wattez, via e-mail

Antwoord:

Spijtig genoeg hebben we op BBL geen standaardbezwaar tegen een stortplaats voor inert afval. Voorbeelden van bezwaarschriften tegen andere, aparte stortplaatsen hebben we wel. Probleem is natuurlijk wel dat elke stortplaats zeer specifiek is, waardoor het heel moeilijk is om standaard-bezwaren op te maken. Veel hangt af van het soort afval (herbruikbaar of niet, mate van vervuiling,...), de waarde van de omgeving waar de stortplaats komt (landschappelijke waarde, natuurwaarde,...), de verkeersontsluiting, grondwater,... Algemeen is het wel zo dat verschillende inerte afvalstoffen (als ze niet vervuild zijn en voldoen aan de criteria van Vlarea) herbruikbaar zijn als bouwstof en dus niet moeten gestort worden. Meer info hierover kan je vinden via www.emis.vito.be, vervolgens klikken op "afval" en dan op "hernieuwbare grondstoffen in

Vlarea". Nu is het ook wel zo dat als inerte afvalstoffen kunnen gerecycleerd worden, dat meestal ook gebeurt. De storting voor inerte afvalstoffen is immers vrij hoog, waardoor inerte afvalstoffen bijna altijd gerecycleerd worden als dat mogelijk is.

erik.griens@bblv.be

Reacties Formaldehyde

Hier volgt een reactie over het artikel over Wattex in Buggenhout, dat de buurt vergast op een dagelijkse portie formaldehyde. Blijkbaar zijn er nog heel wat mensen met klachten over dit goedje.

Formaldehyde is niet alleen in gasvormige toestand schadelijk, het zit ook in allerlei shampoo's, douchegels, onderhoudsproducten, lijmen en dergelijke. Mijn broer en ik zijn daar enorm allergisch aan. (Mijn broer kreeg zo telkens hij met de auto gereden had te maken met erge jeuk aan de handen, het is pas toen hij het stuur verving door een houten sportmodel dat de klachten ophielden. Volvo is naar aanleiding van zijn klacht, een andere lijmsort gaan gebruiken zonder formaldehyde) Wat ik uiteindelijk erg vind is dat wanneer een ingrediënt dat in een product zit, men het niet moet vermelden als het percentage ervan onder de 1% zit, maar ik reageer zelfs allergisch wanneer er minder dan 1 promille formaldehyde in dat product zit.

Roos De Fraine, via www.bondbeterleefmilieu.be

Rechtzettingen:

In vorige Milieurama verscheen het adres voor de mailinglist van Autopia, een initiatief dat autodelen wil promoten. Het adres om je in te schrijven op die lijst is echter veranderd. Het is nu: autodelen_mailinglist_subscribe@autodelen.net.

In augustus publiceerden we de bespreking van de Groene Vakantiegids. Daarbij lieten we na te vermelden dat deze gids ook te verkrijgen is bij de Vereniging voor Ecologische Leef- en Teeltwijze (Velt). Surf naar www.velt.be. Of schrijf, bel of fax: Velt vzw Uitbreidingstraat 392 C, B-2600 Berchem tel 03.281.74.75, fax 03.281.74.76 info@velt.be

Schrijven naar reDactie: Bond Beter Leefmilieu, Milieurama reDactie, Tweerkenstraat 47, 1000 Brussel, milieurama@bblv.be, per fax: 02/230.53.89, reacties via de website: www.bblv.be. Vergeet niet uw adres en telefoonnummer mee te geven. Als u reacties wil geven op een bepaald artikel in Milieurama, gelieve dan de referenties daarvan mee te geven (titel, auteur en editie). De redactie behoudt zich het recht om de brieven aan te passen, in te korten of te weigeren. BBL behoudt zich het recht om reacties op Milieurama die naar reDactie gericht zijn te publiceren, in welke vorm zij ook bij ons binnenkomen.

FSC Hout
staat voor hout uit een
duurzaam beheerd bos.

Onvoldoende beschikbaar?

Met onze materialen
bouwt u
een volledig FSC-huis!

Volgende materialen verkrijgbaar:

- constructiehout
- terrashout en buitentoepassingen
- plaatmateriaal
- hout voor binnentoepassingen
- plankenvloer

FSC Hout

LAGAE HOUT nv
GRAAF KAREL DE GOEDELAAN 32
8500 KORTRIJK
Tel. 056 22 14 29 • Fax 056 20 32 80
www.lagae.be • info@lagae.be

Vragen?

© FSC info: 056 23 08 34

FSC Trademark © 1996 Forest Stewardship Council A.C.
FSC Hout is afkomstig uit goed beheerde bossen
en is onafhankelijk gecertificeerd volgens richtlijnen van FSC

Gelezen op www.bblv.be/kalender

Wie: Vredesactie en Voor Moeder Aarde

Waar: Kleine Brogel

Afspraakplaats:

Ontmoetingscentrum, Pieter Breughellaan 10

Afspraaktijd: 12u

Wanneer: 5-10-2002

Wat: Geweldloze actie van burgerlijke ongehoorzaamheid tegen de illegale Amerikaanse Kernwapens op de militaire basis. We gaan picknicken op de landingsbaan.

Je mag mee over de omheining, maar je moet niet. Randanimatie is voorzien. Geweldloos blijft het! Kijk op de site voor meer info en voor de bussen die vanuit gans België vertrekken.

E-mail: bomspotting@vredesactie.be

Site: <http://www.vredesactie.be> of
www.motherearth.org

Interessante activiteiten zoeken op zelf invoegen?

Surf naar www.bondbeterleefmilieu.be/kalender

NA MOOIE WOORDEN IN JOHANNESBURG MOET VERHOFSTADT CONCREET BELEID OP POTEN ZETTEN

VN-top in Johannesburg stelt teleur

De Wereldtop rond Duurzame Ontwikkeling in Johannesburg van 26 augustus tot 4 september moest de Top worden van de implementatie. Opdracht was om internationale afspraken te maken over de uitvoering van Agenda 21. Het Actieplan van de Wereldtop moest meetbare doelstellingen en middelen opleveren. De verwachting was dat duurzame ontwikkeling omgezet zou worden in concrete beleidslijnen. Maar de top heeft niet veel opgeleverd in termen van nieuwe verbintenissen en concrete doelstellingen.

Duidelijke doelstellingen en tijdspaden moet je in het Implementatieplan gaan zoeken met een vergrootglas. Als er dan al doelstellingen vermeld staan dan is het niet duidelijk hoe of met welke middelen ze moeten gerealiseerd worden. Cynisch genoeg was de slogan voor de Top in Johannesburg: "Make it happen". Het plan is echter eerder een herhaling of bevestiging van eerder gestelde intenties en doelstellingen van vorige VN-conferenties. Sommige verbintenissen zijn zelfs een afzwakking van reeds gemaakte afspraken. Rond bescherming van de biodiversiteit bijvoorbeeld valt de tekst zwakker uit dan wat dezelfde ministers in april in Den Haag hebben afgesproken tijdens de COP6 rond de VN Biodiversiteitsconventie. Er wordt nu gesproken van een reductie van het huidige tempo van bio-

Tekst: Saar Van Hauwermeiren

diversiteitsverlies, maar niet meer over het stoppen van het biodiversiteitsverlies. Het uitblijven van een concrete doelstelling m.b.t. het aandeel hernieuwbare energiebronnen – er was voorgesteld 15% tegen 2010 – was de grootste ontgoocheling voor de milieubeweging. Er wordt wel vaak gesproken om het mondiaal aandeel van hernieuwbare bronnen dringend en substantieel te verhogen, maar het blijft bij een niet gekwantificeerde doelstelling. Over hoeveel gaat substantieel juist? En wat is dringend?

Energie

Optimisten zeggen dat het ook 5 jaar geduurd heeft voor de Klimaatconventie van 1992 omgezet werd in het concretere Protocol van Kyoto. Misschien moeten we de resultaten van Johannesburg dan ook wat positiever bekijken en ze interpreteren als een aanzet voor toekomstig bindende internationale overeenkomsten? Maar al bij al blijft het een ramp dat ondanks de vele wetenschappelijke rapporten over de hoogdringendheid om verdere verloedering van de aarde tegen te gaan, er zo lang getalmd wordt. Als reactie op het uitblijven van concrete stappen heeft de EU wel aangekondigd om samen met een groep "voorlopers" doelstellingen en tijdspaden vast te leggen op het vlak van hernieuwbare energie. Hopelijk zal België deze voorlopersrol steunen. België heeft trouwens zelf een grote achterstand in te halen op het vlak van hernieuwbare energiebronnen. Volgens de "Millenium Benchmark" 2002 van het Europees MilieuAgentschap bengelt België helemaal achteraan het Europese peloton voor het aandeel hernieuwbare energiebronnen in het totale energieverbruik. Ondertussen blijft de energieconsumptie in België vlugger toenemen dan het Europese gemiddelde. En blijven we koppig weigeren om een CO₂-energiebelasting in te voeren. Daardoor wordt de milieukost niet doorerekend aan de vervuiler en worden de energiezuinige producten en diensten concurrentieel benadeeld. In Johannesburg lanceerde premier Verhofstadt nochtans een oproep om het Protocol van Kyoto uit te voeren. Maar het Belgisch Nationaal Klimaatplan is volledig ontoereikend om de Kyoto-doelstellingen te realiseren waartoe ons land zich heeft verbonden. In het Plan zijn nog tal van reductiemaatregelen te kort. Dit tekort wil het Plan opvangen door het aankopen van goedkope emissierechten elders. De Russische "gebakken lucht" heeft echter niets te maken met reële investeringen in energiebesparing of hernieuwbare energie, maar alles met een uitstootdaling door een economische recessie.

Landbouwsubsidies

In Johannesburg hoopten de ngo's ook een doorbraak te zien in de afbouw van exportsubsidies voor de landbouw. Er kwam wel een vage belofte om dergelijke subsidies uit te faseren, maar het debat is doorgeschoven naar de Wereldhandelsor-

Eén van de resultaten van de Top in Johannesburg was de beslissing dat tegen 2015 het aantal mensen zonder toegang tot drinkbaar water en sanitaire voorzieningen moet gehalveerd zijn.

© NetImages

Bescherming van de biodiversiteit heeft een flinke knauw gekregen tijdens de conferentie in Johannesburg. De doelstellingen zijn sterk naar beneden gehaald.

organisatie. Premier Verhofstadt hield in zijn toespraak in Johannesburg een opmerkelijk pleidooi voor het afschaffen van exportsubsidies. Maar dit pleidooi zou consequent moeten doorgetrokken worden als er een standpunt moet ingenomen worden in de Europese landbouwraad. Het gaat daarbij ook over indirecte exportsteun. Op de Europese landbouwraad van begin juli deed landbouwcommissaris Fischler voorstellen tot hervorming van het Europees landbouwbeleid. Maar België stelde dat er van een hervorming vóór 2006 geen sprake kan zijn. De voorstellen voor de ont koppeling van landbouwsteun van productie en om de landbouwpremies afhankelijk te maken van resultaten op het vlak van milieu werden door België niet ondersteund. In eigen beleid was er dus geen pleidooi voor een snelle hervorming om de exportsteun af te bouwen en de dumpingpraktijken te stoppen.

De Wereldtop te Johannesburg is er duidelijk niet in geslaagd vooruitgang te boeken om duurzame ontwikkeling om te zetten in concrete beleidsplannen. Op het vlak van milieu is dat voor slechts twee thema's in zekere mate wel gebeurd: het engagement om het aantal mensen dat geen toegang heeft tot veilig drinkwater en sanitair tegen 2015 te halveren, en de verbintenis om de visbestanden te herstellen tegen 2015. Wat het

Hoorzitting MiNa-Raad over resultaten van Johannesburg

De MiNa-Raad organiseerde op 16 september een hoorzitting over de resultaten van de Wereldtop in Johannesburg en de gevolgen ervan voor Europa, België en Vlaanderen. Minister Dua stelde dat de Vlaamse regering nu ook een structureel beleidskader voor duurzame ontwikkeling zal uitwerken, geïnspireerd op het federaal beleidsniveau met zijn wet inzake Duurzame Ontwikkeling. Die voorziet in een vierjaarlijks Plan, een Raad (maatschappelijk participatie-orgaan), een tweejaarlijks Rapport en een Interdepartementale Commissie Duurzame Ontwikkeling. Minister Dua pleitte ervoor om nu ook in Vlaanderen zo snel mogelijk een beleidsinstrumentarium voor duurzame ontwikkeling uit te werken. In Johannesburg is immers beslist dat er tegen 2005 een nationale strategie duurzame ontwikkeling moet zijn. Het Vlaams gewest moet dus op tijd haar eigen duurzame ontwikkelingsstrategie hebben als inbreng in het 'Belgisch' document. Deze legislatuur nog moet het kader uitgewerkt zijn om dan in de volgende legislatuur een minister specifiek aan te duiden die naast de bevoegdheid over één van de dertien departementen, ook de horizontale opdracht krijgt om het Vlaams duurzame ontwikkelingsbeleid uit te werken.

Minister Dua stelde ook dat er in Vlaanderen zal ingespeeld worden op de doelstelling van Johannesburg rond zuiver drinkwater en sanitaire voorzieningen. Onder meer via het nieuwe drinkwaterdecreet wordt de kwaliteit en de dienstverlening inzake drinkwater verhoogd en zal de druk op onze watervoorraden verminderen. Minister Dua

stelde ook dat de doelstelling inzake duurzame visserij allicht één van de opmerkelijkste uitkomsten van de Top is. Dua belooft deze optie door te trekken naar het Vlaamse Visserijbeleid.

Jan De Smedt, directeur van de Federale Raad Duurzame Ontwikkeling (FRDO) benadrukte onder meer het belang van goede communicatie rond Duurzame Ontwikkeling. In de Vlaamse pers leek er tot voor kort een zekere weerstand te bestaan tegenover de term én het begrip "duurzame ontwikkeling". Hoofdredacteuren zouden het concept te vaag en te complex vinden. In een enquête die de FRDO het voorbije jaar liet uitvoeren bleek dat het draagvlak voor duurzame ontwikkeling de laatste drie jaar in Vlaanderen wel is verdiept maar niet is verbreed. Zo is er meer bekommernis ontstaan voor de problematiek van milieu en derde wereld, maar het aantal personen dat kennis heeft van het begrip duurzame ontwikkeling bleef status quo. De onvoldoende belangstelling van de pers is wellicht één van de hypothesen die deze stagnatie verklaren. Het taboe op het gebruik van de term "duurzame ontwikkeling" is echter sinds Johannesburg voor een groot stuk doorbroken. "Hopelijk is dit effect van blijvende aard. Dan zullen we kunnen zeggen dat Johannesburg alvast een trendbreuk betekende op vlak van communicatie over duurzame ontwikkeling", aldus Jan De Smedt.

Meer informatie over de hoorzitting en een voorlopige vertaling van het implementatieplan van Johannesburg: zie www.minaraad.be/activiteiten/activiteitenoverzicht.htm

eerst engagement betreft zijn er echter geen uitspraken over de wijze waarop men de doelstelling moet halen. Wat de tweede betreft is de milieubeweging ervan overtuigd dat 2015 te ver weg is en dat er op korte termijn inspanningen moeten gedaan worden om de schade in te perken.

De grootste verdienste van de Wereldtop ligt dan ook eerder in de neveneffecten van heel het gebeuren: er wordt weer gepraat over duurzame ontwikkeling, het beleid wordt weer even in vraag gesteld vanuit dit perspectief. Of dit enkel een modiefenomeen is dat na enkele maanden zal uitgeblust zijn, of eerder een katalysator voor de implementatie van duurzame ontwikkeling wordt, zal grotendeels afhangen van de manier

waarop het beleid inspeelt op deze evolutie. Het Federaal Plan Duurzame Ontwikkeling (2000-2004) is ver van gerealiseerd. Er zijn concrete acties nodig. Tegen 2005 moeten er nationale duurzaamheidsstrategieën ontwikkeld zijn. Geen woorden meer maar daden dus. Of zoals Staatssecretaris voor Energie en Duurzame Ontwikkeling het zei: "Johannesburg moet niet in Zuid-Afrika blijven. In Johannesburg is iedereen principieel voorstander van windmolens, maar er in België installeren is wat anders." ■

Wat kan België doen?

Staatssecretaris Deleuze pakt uit met reeks maatregelen als antwoord op Johannesburg. Na afloop van de Top in Johannesburg stelde staatssecretaris Deleuze een uitvoeringsplan op voor de implementatie in België van de beslissingen genomen tijdens de wereldtop voor duurzame ontwikkeling. Niet alle voorgestelde maatregelen zijn nieuw, verschillende ervan zijn reeds opgenomen in het Federaal Plan inzake Duurzame Ontwikkeling. De maatregelen zijn gerangschikt volgens de verschillende hoofdstukken van het Actieplan goedgekeurd in Johannesburg.

Voor verdere informatie over de actiepunten: kabinet@deleuze.fed.be

WETSVOORSTEL WIL GEBRUIK VAN WEGWERPVERPAKKINGEN ONTMOEDIGEN EN HERVULBARE DRANKVERPAKKINGEN PROMOTEN

Ecotaks en ecoboni eindelijk in parlement

Deze maand starten de parlementaire debatten rond het wetsontwerp over ecotaksen en ecoboni. Eindelijk, want het verhaal duurt al veel te lang. Het is ondertussen al geleden van maart 2001 dat in de ministerraad een akkoord gesloten werd over de invoering van een heffing op wegwerpverpakkingen en ecoboni voor herbruikbare verpakkingen. Eigenlijk had volgens dit principiële akkoord de ecotaks- ecobonuswet ten laatste een jaar nadien in werking moeten treden. Maar omwille van sterke verdragingsmanoeuvres van minister Reynders, die bevoegd is in dit dossier, sleepte de omzetting van het akkoord in een wetsvoorstel aan.

Tekst: Saar Van Hauwermeiren

Voor wie de draad ondertussen is kwijtgeraakt... Bedoeling van het wetsvoorstel is om een prijsverschil in te stellen tussen de wegwerpverpakkingen en herbruikbare verpakkingen. Dat moet consumenten en producenten stimuleren om over te schakelen naar hervulbare verpakkingen. Officiële levenscyclusanalyses (LCA's) tonen dat vanuit milieuoogpunt retoursystemen de beste optie zijn. Enkel indien dranken over te grote afstanden worden vervoerd, of de verpakkingen slechts een zeer beperkt aantal "trips" maken, geldt dit niet steeds.

Ondanks de milieuvoordelen van hervulbare verpakkingen en retoursystemen, zien we toch dat deze niet van de grond komen. Dat komt omdat er noch voor de producent, noch voor de consument

een economische prikkel is om over te schakelen op hervulbare verpakkingen. De vervuiler moet niet betalen. De gemeenschap wel.

Wetsvoorstel

Op de ministerraden van 22 december 2000 en 30 maart 2001 sloot de regering daarom een akkoord om fiscale maatregelen te treffen zodat er een stimulans kan gegeven worden aan retoursystemen. In het wetsvoorstel worden ecoboni en verpakkingshellingen (de ecotaksen) gecombineerd om tot een prijsverschil te komen. Enerzijds komt er een algemene gedifferentieerde accijnsverlaging per liter op dranken. Ook de BTW op water, fruitsap en frisdranken zakt van 21% naar 6%. Hiermee komt de Belgische BTW-voet voor deze producten meteen ook op het niveau van de buurlanden. Tegelijk met de BTW- en accijnsverlaging (de ecoboni) komt er echter ook een verpakkingshelling van 0,116 euro per liter op dranken in wegwerpverpakkingen. Het is dus een proportionele heffing: hoe groter de inhoud van de verpakking, hoe groter de heffing.

Waakzaamheid geboden

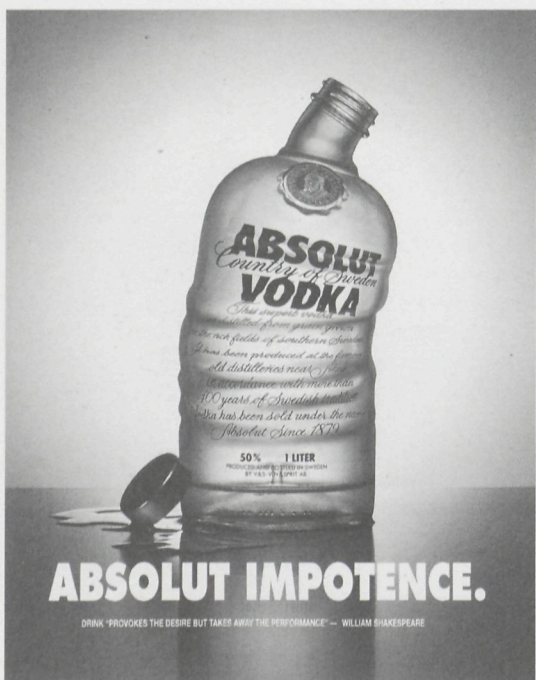
Er moet nu over gewaakt worden dat het wetsvoorstel naar aanleiding van het parlementaire debat niet verder uitgehold wordt. Het gevaar schuilt meer bepaald in een artikel dat vrijstelling van verpakkingshelling kan verlenen aan drankverpakkingen die bestaan uit een minimumhoeveelheid gerecycleerde grondstoffen. Dit zou heel de regeling ondermijnen, want in principe zou de vrijstelling van heffing enkel mogen toegestaan worden voor hervulbare verpakkingen, niet voor verpakkingen voor éénmalig gebruik. Het wetsartikel stelt echter ook dat het percentage gerecycleerde grondstoffen in de verpakking op basis waarvan de vrijstelling van heffing zou toegekend worden eerst nog in Ministerraad overlegd moet worden en bij Koninklijk Besluit moet vastgelegd worden.

De toename van het aandeel gerecycleerd materiaal in wegwerpflessen vermindert wel de milieubelasting van deze flessen, maar niet in die mate dat wegwerp beter zou scoren dan retour. Voorkomen blijft dus beter dan sorteren en recycleren. Dat blijkt ook uit een recente levenscyclusanalyse die opgemaakt werd door het Nederlandse TNO, een onafhankelijke onderzoeksinstituut, in opdracht van de Vereniging Nederlandse Frisdrankindustrie. De studie toont aan dat het gebruik van gerecycleerd materiaal in PET-flessen voor éénmalig gebruik wel beter is voor het milieu dan volledig uit primaire grondstoffen geproduceerde PET, maar niet in die mate dat deze wegwerpvarianten beter scoren dan de hervulbare PET-fles. Ook voor glazen flessen geldt trouwens dat hervulbare flessen vanuit milieuoogpunt te verkiezen zijn boven wegwerpflessen, ook al zouden deze flessen volledig gemaakt worden op basis van gerecycleerde glazen flessen. De les die we hieruit trekken is dus dat stimulansen voor recyclage de preventiemaatregelen wel moeten aanvullen, maar ze zeker niet mogen vervangen.

Het is ook van cruciaal belang dat de wet zal leiden tot een voldoende groot prijsverschil zodat gedrag van producenten en consumenten werkelijk zal beïnvloed worden in een meer milieuvriendelijke richting. Daarom moet de wet zeker jaarlijks geëvalueerd en aangepast worden in functie van zijn doelstelling. Het wetsontwerp belast de minister van Financiën met de inschatting van de milieu-, economische en budgettaire gevolgen van de toepassing de wet. Door een in Ministerraad overlegd KB kunnen de tarieven dan aangepast worden. Voor de milieubeweging is het belangrijk dat deze aanpassing gebeurt indien de regeling niet leidt tot de gewenste milieueffecten.

Gewoon doen!

Met de invoering van de ecotaks-ecobonuswetgeving zal België eindelijk doen waar heel wat andere Europese landen reeds mee bezig zijn: een beleid voeren dat hervulbare verpakkingen promoot. Sommige landen verplichten zelfs het gebruik van hervulbare verpakkingen. Duitsland kent bijvoorbeeld een quotumsysteem dat een minimumaandeel hervulbare verpakkingen oplegt voor op de markt gebracht bier, mineraal water, fruitsap en wijn. In Denemarken komt er een statiegeldsysteem op wegwerpblikjes en bestaat reeds lang een taks op verpakkingen. In Finland is er een taks op wegwerpverpakkingen voor dranken en ook in Noorwegen is er een systeem van ecotaks op drankverpakkingen. Nederland voerde reeds jaren geleden de hervulbare PET-fles als standaardverpakking in. Hoog tijd dus dat het Parlement in België zijn werk doet.

ET ALTIJD EVEN

papierlabel

Tekst: Tineke Van Engeland

Triodos Bank

Doe meer met uw geld

GELD MAAKT GELUKKIG

Triodos Bank financiert met uw spaargeld enkel duurzame projecten en bedrijven met een sociale, culturele of ecologische meerwaarde. En of u nu veel of weinig geld heeft, Triodos Bank maakt er altijd een mooie investering van.

maar de vraag.

De Margriet voor papier kritisch bekeken

De criteria die ten grondslag liggen aan de Europese Margriet zijn zo opgesteld dat in principe maximaal 30% van de producten in de markt eraan kunnen voldoen. Bij de samenstelling van de criteria voor het label moet rekening gehouden worden met de situaties in zeer verschillende landen. Het resultaat laat zich dus raden: de criteria kunnen strenger.

Neem nu kopieerpapier. De Europese Milieukeur voorziet een heleboel criteria voor de prestaties van de papierfabriek: de uitstoot van schadelijke stoffen in water en lucht, het energieverbruik, het hebben van een afvalbehandelingsysteem,... Heel goed allemaal, maar er worden ook enkele eisen over het hoofd gezien. Ondermeer onder druk van de Scandinavische landen is de vereiste dat het papier afkomstig moet zijn van gerecycleerde vezels gesneuveld. Nochtans zijn er zeer goede redenen om deze papiersoort te verkiezen.

Oude papiervezels sparen op hout, vermijden grondgebruik door boomplantages en helpen de afvalberg verkleinen. Bij papier gewonnen uit verse houtpulp, wordt slechts ongeveer de helft

gebleekt papier van doen te hebben.

Duurzaam beheerde bossen

Bij 100% gerecycleerd papier is het niet van toepassing, maar bij papier dat in aanmerking komt voor het Europees Milieukeurmerk kan je ook de vraag stellen uit welke bossen de maagdelijke vezels afkomstig zijn. Meer bepaald is het belangrijk te weten of het gaat om gecertificeerde duurzaam beheerde bossen. Die voldoen, indien ze geloofwaardig willen zijn, aan een heleboel crite-

ria op vlak van milieu, inheemse bevolking, arbeidsrechten en economische haalbaarheid. Tenslotte is het ook belangrijk dat de traceerbaarheid van de houtproducten verzekerd is en dat een onafhankelijke partij alles controleert. Het enige systeem dat aan deze eisenbundel tegemoetkomt is certificatie volgens het Forest Stewardship Council (FSC). De Europese Margriet rept met geen woord over FSC.

De Blauwe Engel

Dat een milieulabel voor papier strenger en tegelijk levensvatbaar kan zijn, wordt bewezen in Duitsland. Daar is reeds jaren het Blauwe Engel keurmerk door de Duitse overheid ingesteld. Dit label komt tegemoet aan alle criteria die wij hierboven opsomden en waar de Europese Margriet niet op ingaat. Op het eerste zicht lijkt het Blauwe Engel label geen eisen te stellen aan de uitstoot van emissies in water en lucht, aan energieverbruik en afvalscheiding en daardoor voor die aspecten zwak uit te vallen. Maar dit label heeft deze eisen niet nodig! Immers: wie aan de bron schadelijke grondstoffen vermijdt en vervuilende productieprocessen voorkomt, hoeft nadien geen eisen meer op te leggen voor emissies en energieverbruik. Meer dan 60 fabrikanten hebben papierproducten op de markt die het Blauwe Engel keurmerk voor papier dragen. Dat staat in schril contrast met de luttele twee papierfabrikanten die de Europees Margriet kunnen voorleggen. In ons land zijn tal van papierwaren met het Blauwe Engel-keurmerk te vinden. En dat is gelukkig best te vertrouwen.

Meer info over milieulabels
Europees Milieukeur (ecolabel van de EU):
<http://europa.eu.int/comm/environment/ecolabel/>
www.schoolkoopwijzer.be

De Duitse Blauwe Engel is het strengste milieulabel voor papier

De Europese Margriet

Nordic Swan, het Scandinavische label

WETSVOORSTEL WIL GE MOEDIGEN EN HERVUL

Ecotaks en ecol

Deze maand starten de par
het wetsontwerp ov
Eindelijk, want het ver
Het is ondertussen al gele
in de ministerraad een ak
de invo
wegwerpverpakkingen en ec
verpakkingen. Eigenlijk ha
akkoord de ecotaks- ecol
jaar nadien in werki
omwille van sterke ver
minister Reynders, die
sleepte de omzetting

Voor wie de draad ondertussen is kwijtgeraakt... Bedoeling van het wetsvoorstel is om een prijsverschil in te stellen tussen de wegwerpverpakkingen en herbruikbare verpakkingen. Dat moet consumenten en producenten stimuleren om over te schakelen naar hervulbare verpakkingen. Officiële levenscyclusanalyses (LCA's) tonen dat vanuit milieuoogpunt retoursystemen de beste optie zijn. Enkel indien dranken over te grote afstanden worden vervoerd, of de verpakkingen slechts een zeer beperkt aantal "trips" maken, geldt dit niet steeds.

Ondanks de milieuvordelen van hervulbare verpakkingen en retoursystemen, zien we toch dat deze niet van de grond komen. Dat komt omdat er noch voor de producent, noch voor de consument

ee
op
ni
W
Op
m
or
m
In
ki

tot een prijsverschil te komen. Enerzijds komt er een algemene gedifferentieerde accijnsverlaging per liter op dranken. Ook de BTW op water, fruitsap en frisdranken zakt van 21% naar 6%. Hiermee komt de Belgische BTW-voet voor deze producten meteen ook op het niveau van de buurlanden. Tegelijk met de BTW- en accijnsverlaging (de ecoboni) komt er echter ook een verpakkingshoof van 0,116 euro per liter op dranken in wegwerpverpakkingen. Het is dus een proportionele heffing: hoe groter de inhoud van de verpakking, hoe groter de heffing.

Waakzaamheid geboden

Er moet nu over gewaakt worden dat het wetsvoorstel naar aanleiding van het parlementaire debat niet verder uitgehold wordt. Het gevaar schuilt meer bepaald in een artikel dat vrijstelling van verpakkingshoof van 0,116 euro per liter kan verlenen aan drankverpakkingen die bestaan uit een minimumhoeveelheid gerecycleerde grondstoffen. Dit zou heel de regeling ondermijnen, want in principe zou de vrijstelling van heffing enkel mogen toegestaan worden voor hervulbare verpakkingen, niet voor verpakkingen voor éénmalig gebruik. Het wetsartikel stelt echter ook dat het percentage gerecycleerde grondstoffen in de verpakking op basis waarvan de vrijstelling van heffing zou toegekend worden eerst nog in Ministerraad overlegd moet worden en bij Koninklijk Besluit moet vastgelegd worden.

GELD MAAKT GELUKKIG

Triodos Bank
Doe meer met uw geld

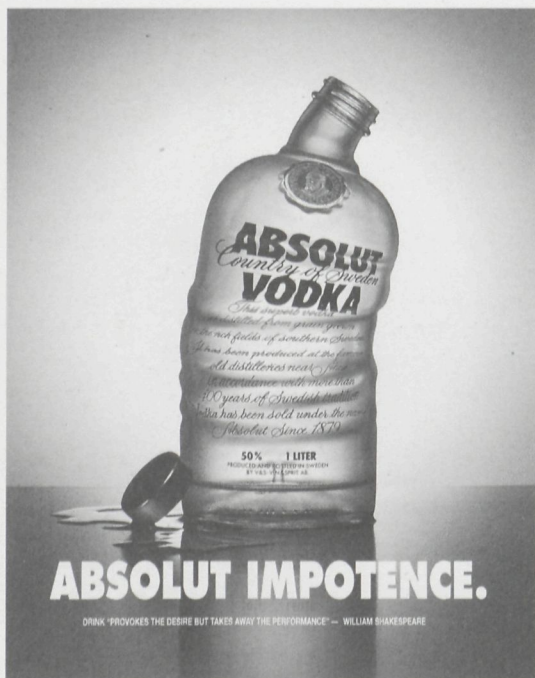
Hetzelfde rendement,...

Bij Triodos Bank verdient uw spaargeld hetzelfde rendement als elders. Of u nu spaart op een spaarrekening of een termijrekening. Ook als u sociaal, cultureel en ecologisch wil beleggen biedt Triodos Bank u formules op maat. U kan kiezen voor ons ethisch beleggingsfonds Triodos Values Fund of rechtstreeks investeren in aandelen van Triodos Bank zelf.

...en toch iets meer

Bij Triodos Bank doet u meer dan sparen of beleggen. Triodos Bank financiert met uw spaargeld alleen duurzame projecten en bedrijven met een sociale, culturele of ecologische meerwaarde. Enkele voorbeelden? Fair Trade, een kringloopcentrum, een dansgezelschap, ...

Op www.triodos.be vindt u een overzicht van de ondernemingen die met uw geld alle kansen kregen.

delijke richting. Daarom moet de wet zeker jaarlijks geëvalueerd en aangepast worden in functie van zijn doelstelling. Het wetsontwerp belast de minister van Financiën met de inschatting van de milieu-, economische en budgettaire gevolgen van de toepassing de wet. Door een in Ministerraad overlegd KB kunnen de tarieven dan aangepast worden. Voor de milieubeweging is het belangrijk dat deze aanpassing gebeurt indien de regeling niet leidt tot de gewenste milieueffecten.

Gewoon doen!

Met de invoering van de ecotaks-ecobonuswetgeving zal België eindelijk doen waar heel wat andere Europese landen reeds mee bezig zijn: een beleid voeren dat hervulbare verpakkingen promoot. Sommige landen verplichten zelfs het gebruik van hervulbare verpakkingen. Duitsland kent bijvoorbeeld een quotumsysteem dat een minimumaandeel hervulbare verpakkingen oplegt voor op de markt gebracht bier, mineraal water, fruitsap en wijn. In Denemarken komt er een statiegeldsysteem op wegwerpblikjes en bestaat reeds lang een taks op verpakkingen. In Finland is er een taks op wegwerpverpakkingen voor dranken en ook in Noorwegen is er een systeem van ecotaks op drankverpakkingen. Nederland voerde reeds jaren geleden de hervulbare PET-fles als standaardverpakking in. Hoog tijd dus dat het Parlement in België zijn werk doet.

Eén agentschap om u beter te dienen

Triodos Bank heeft slechts één kantoor in Brussel en alle verrichtingen doet u gratis via de post of fax. Zo kunnen we u dezelfde rentes aanbieden en wordt uw geld maximaal benut voor de projecten. Natuurlijk kan u ook voor persoonlijk advies terecht bij Triodos Bank. Wij ontvangen u graag in ons kantoor in Brussel of brengen u in contact met een agent in uw streek.

Bankieren op afstand wil zeker niet zeggen afstandelijk bankieren. Integendeel. Als klant van Triodos Bank ontvangt u trimestrieel het magazine Triodosbericht. Zo bent u op de hoogte van de recent gerealiseerde kredietprojecten en nieuwe ontwikkelingen in de bank.

In alle veiligheid

Triodos Bank is een internationale bank gevestigd in Zeist, Nederland met vestigingen in België en Groot-Brittannië. Triodos Bank is lid van de Belgische Vereniging van Banken (BVB) en wordt gecontroleerd door De Nederlandsche Bank en de Belgische Commissie voor het Bank- en Financie-
wezen.

Nieuwsgierig ?

Voor meer informatie over onze verschillende spaar- en beleggingsformules of om onze andere projecten te ontdekken:

- surf naar www.triodos.be of mail info@triodos.be
- stuur onderstaande bon naar Triodos Bank, Hoogstraat 139/3 in 1000 Brussel of fax naar 02 548 28 29
- bel Triodos Informatie & Advies 02 548 28 51.

ET ALTIJD EVEN

papierlabel

Tekst: Tineke Van Engeland

ria op vlak van milieu, inheemse bevolking, arbeidsrechten en economische haalbaarheid. Tenslotte is het ook belangrijk dat de traceerbaarheid van de houtproducten verzekerd is en dat een onafhankelijke partij alles controleert. Het enige systeem dat aan deze eisenbundel tegemoetkomt is certificatie volgens het Forest Stewardship Council (FSC). De Europese Margriet rept met geen woord over FSC.

De Blauwe Engel

Dat een milieulabel voor papier strenger en tegelijk levensvatbaar kan zijn, wordt bewezen in Duitsland. Daar is reeds jaren het Blauwe Engel keurmerk door de Duitse overheid ingesteld. Dit label komt tegemoet aan alle criteria die wij hierboven opsomden en waar de Europese Margriet niet op ingaat. Op het eerste zicht lijkt het Blauwe Engel label geen eisen te stellen aan de uitstoot van emissies in water en lucht, aan energieverbruik en afvalscheiding en daardoor voor die aspecten zwak uit te vallen. Maar dit label heeft deze eisen niet nodig! Immers: wie aan de bron schadelijke grondstoffen vermijdt en vervuilen-
de productieprocessen voorkomt, hoeft nadien geen eisen meer op te leggen voor emissies en energieverbruik. Meer dan 60 fabrikanten hebben papierproducten op de markt die het Blauwe Engel keurmerk voor papier dragen. Dat staat in schril contrast met de luttele twee papierfabrikanten die de Europees Margriet kunnen voorleggen. In ons land zijn tal van papierwaren met het Blauwe Engel-keurmerk te vinden. En dat is gelukkig best te vertrouwen.

Meer info over milieulabels
Europees Milieukeur (ecolabel van de EU):
<http://europa.eu.int/comm/environment/ecolabel/>
www.schoolkoopwijzer.be

UW GELD KAN MORGEN AL GELUKKIG MAKEN

- Ja, stuur mij meer informatie over de duurzame spaarformules van Triodos Bank.
- Ja, stuur mij meer informatie over het ethisch beleggingsfonds Triodos Values Fund.
- Ja, stuur mij een volledig informatiepakket met alle mogelijkheden van Triodos Bank.
- Ik ken Triodos Bank al. Stuur met mijn groeten een informatiepakket naar:

INVULLEN IN HOOFDLETTERS AUB

Voornaam: Dhr / Mevr:

Naam:

Straat: Nr:

Postcode: Plaats:

Tel:

E-mail:

Stuur deze bon naar Triodos Bank, Hoogstraat 139/3, 1000 Brussel of fax naar 02 548 28 29.

Deze gegevens worden enkel gebruikt door Triodos Bank en de eventuele agent of bemiddelaar van Triodos Bank, voor marketing doeleinden. De gegevens worden niet doorgegeven aan derden. Overeenkomstig de wet van 8 december 1992 over de bescherming van de persoonlijke levenssfeer, heeft u recht op inzage en verbetering van uw persoonlijke gegevens.

maar de vraag.

gebleekt papier van doen te hebben.

De Margriet voor papier kritisch bekeken

De criteria die ten grondslag liggen aan de Europese Margriet zijn zo opgesteld dat in principe maximaal 30% van de producten in de markt eraan kunnen voldoen. Bij de samenstelling van de criteria voor het label moet rekening gehouden worden met de situaties in zeer verschillende landen. Het resultaat laat zich dus raden: de criteria kunnen strenger.

Neem nu kopieerpapier. De Europese Milieukeur voorziet een heleboel criteria voor de prestaties van de papierfabriek: de uitstoot van schadelijke stoffen in water en lucht, het energieverbruik, het hebben van een afvalbehandelingsysteem,... Heel goed allemaal, maar er worden ook enkele eisen over het hoofd gezien. Ondermeer onder druk van de Scandinavische landen is de vereiste dat het papier afkomstig moet zijn van gerecycleerde vezels gesneuveld. Nochtans zijn er zeer goede redenen om deze papiersoort te verkiezen.

Oude papiervezels sparen op hout, vermijden grondgebruik door boomplantages en helpen de afvalberg verkleinen. Bij papier gewonnen uit verse houtpulp, wordt slechts ongeveer de helft

Duurzaam beheerde bossen

Bij 100% gerecycleerd papier is het niet van toepassing, maar bij papier dat in aanmerking komt voor het Europees Milieukeurmerk kan je ook de vraag stellen uit welke bossen de maagdelijke vezels afkomstig zijn. Meer bepaald is het belangrijk te weten of het gaat om gecertificeerde duurzaam beheerde bossen. Die voldoen, indien ze geloofwaardig willen zijn, aan een heleboel crite-

De Duitse Blauwe Engel is het strengste milieulabel voor papier

De Europese Margriet

Nordic Swan, het Scandinavische label

WETSVOORSTEL WIL GE MOEDIGEN EN HERVUL

Ecotaks en ecol

Deze maand starten de par
het wetsontwerp ov
Eindelijk, want het ver
Het is ondertussen al gele
in de ministerraad een ak
de invo
wegwerpverpakkingen en ec
verpakkingen. Eigenlijk ha
akkoord de ecotaks- ecol
jaar nadien in werki
omwille van sterke ver
minister Reynders, die
sleepte de omzetting

Voor wie de draad ondertussen is kwijtgeraakt... Bedoeling van het wetsvoorstel is om een prijsverschil in te stellen tussen de wegwerpverpakkingen en herbruikbare verpakkingen. Dat moet consumenten en producenten stimuleren om over te schakelen naar hervulbare verpakkingen. Officiële levenscyclusanalyses (LCA's) tonen dat vanuit milieuoogpunt retoursystemen de beste optie zijn. Enkel indien dranken over te grote afstanden worden vervoerd, of de verpakkingen slechts een zeer beperkt aantal "trips" maken, geldt dit niet steeds.

Ondanks de milieuvoordelen van hervulbare verpakkingen en retoursystemen, zien we toch dat deze niet van de grond komen. Dat komt omdat er noch voor de producent, noch voor de consument

ec
op
ni
W
Op
ma
on
mi
In
ki

tot een prijsverschil te komen. Enerzijds komt er een algemene gedifferentieerde accijnsverlaging per liter op dranken. Ook de BTW op water, fruitsap en frisdranken zakt van 21% naar 6%. Hiermee komt de Belgische BTW-voet voor deze producten meteen ook op het niveau van de buurlanden. Tegelijk met de BTW- en accijnsverlaging (de ecoboni) komt er echter ook een verpakkingsheffing van 0,116 euro per liter op dranken in wegwerpverpakkingen. Het is dus een proportionele heffing: hoe groter de inhoud van de verpakking, hoe groter de heffing.

Waakzaamheid geboden

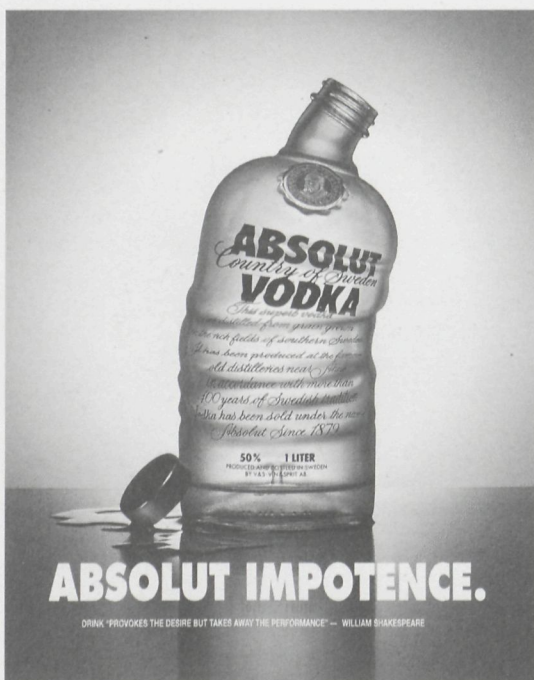
Er moet nu over gewaakt worden dat het wetsvoorstel naar aanleiding van het parlementaire debat niet verder uitgehold wordt. Het gevaar schuilt meer bepaald in een artikel dat vrijstelling van verpakkingsheffing kan verlenen aan drankverpakkingen die bestaan uit een minimumhoeveelheid gerecycleerde grondstoffen. Dit zou heel de regeling ondermijnen, want in principe zou de vrijstelling van heffing enkel mogen toegestaan worden voor hervulbare verpakkingen, niet voor verpakkingen voor éénmalig gebruik. Het wetsartikel stelt echter ook dat het percentage gerecycleerde grondstoffen in de verpakking op basis waarvan de vrijstelling van heffing zou toegekend worden eerst nog in Ministerraad overlegd moet worden en bij Koninklijk Besluit moet vastgelegd worden.

Nu doen!

- spaar duurzaam zonder aan rendement in te boeten
- uw spaargeld wordt alleen gebruikt voor projecten en bedrijven met een sociale, culturele of ecologische meerwaarde
- gespecialiseerd aanbod in ethisch beleggen
- persoonlijk advies
- kwaliteitservice
- 100 % veilig en transparant

Frankeren
mag maar
hoeft niet.

Triodos Bank nv
Antwoordnummer 55
1000 Brussel

© Adfrustrators.org

MILIEULABELS VOOR PAPIERWAREN BLIJKEN NIET ALTIJD EVEN BETROUWBAAR

De prijs voor het beste papierlabel gaat naar...

Een goed label is een handig hulpmiddel voor wie snel wil kunnen kiezen tussen verschillende producten. Dat geldt ook voor milieulabels op papierwaren. Milieulabels voor papier vatten samen of een product voldoet aan een reeks criteria, ecologische en andere, die aan dat papier worden gesteld. Maar niet alle labeling is even streng.

Tekst: Tineke Van Engeland

De meeste milieulabels gaan uit van nationale overheden. Ook de Europese Unie heeft haar milieukeurmerk, de Margriet. Vond u dit label nog nooit op een product? Dat ligt niet aan u. Het Europees milieukeurmerk (het Ecolabel) wil maar niet van de grond komen, ondanks de grote groep producten (19) waarvoor eisen zijn opgesteld en ondanks de grote Europese markt waarin dit keurmerk kan opereren.

Wie in Vlaanderen kopieerpapier koopt, zal voorlopig geen Europese Margriet of Belgisch label tegenkomen, maar wel milieulabels uit Duitsland – De Blauwe Engel, Scandinavië – De Nordic Swan, Nederland – Milieukeur. Voor consumenten is die wirwar aan labels erg verwarrend. De veelheid aan labels doet de nuttigheid ervan helemaal teniet. Vandaar dat de Europese inzet om een label voor de hele markt te creëren op zich wel een goed idee is. Op voorwaarde dat dit label natuurlijk streng genoeg is. En dat is nog maar de vraag.

De Margriet voor papier kritisch bekeken

De criteria die ten grondslag liggen aan de Europese Margriet zijn zo opgesteld dat in principe maximaal 30% van de producten in de markt eraan kunnen voldoen. Bij de samenstelling van de criteria voor het label moet rekening gehouden worden met de situaties in zeer verschillende landen. Het resultaat laat zich dus raden: de criteria kunnen strenger.

Neem nu kopieerpapier. De Europese Milieukeur voorziet een heleboel criteria voor de prestaties van de papierfabriek: de uitstoot van schadelijke stoffen in water en lucht, het energieverbruik, het hebben van een afvalbehandelingsysteem,... Heel goed allemaal, maar er worden ook enkele eisen over het hoofd gezien. Ondermeer onder druk van de Scandinavische landen is de vereiste dat het papier afkomstig moet zijn van gerecycleerde vezels gesneuveld. Nochtans zijn er zeer goede redenen om deze papersoort te verkiezen.

Oude papiervezels sparen op hout, vermijden grondgebruik door boomplantages en helpen de afvalberg verkleinen. Bij papier gewonnen uit verse houtpulp, wordt slechts ongeveer de helft

van het hout benut. Ook met betrekking tot de bleekmethode scoort kringlooppapier beter. Het wordt bijna steeds totaal chloorvrij gebleekt. Tenslotte is er voor de omzetting van oud papier tot pulp beduidend minder energie nodig en blijven de vervuilende emissies in lucht en water beperkt.

Net zo min als de Europese Margriet vereist dat het papier bestaat uit gerecycleerde vezels, vereist ze dat het papier chloorvrij gebleekt wordt. Papier kan gebleekt worden met stoffen op basis van chloor of – een beter alternatief – met stoffen op basis van zuurstof. Papier gebleekt met chloordioxide (=hypochloriet) noemt men ECF-gebleekt, wat staat voor elementary chlorine free, elementair chloorvrij. Maar deze term is misleidend, omdat er wel chloorverbindingen worden toegepast. Verdelers laten de term 'elementair' bovendien vaak weg, zodat de consument nog meer misleidt wordt en denkt met chloorvrij gebleekt papier van doen te hebben.

Duurzaam beheerde bossen

Bij 100% gerecycleerd papier is het niet van toepassing, maar bij papier dat in aanmerking komt voor het Europees Milieukeurmerk kan je ook de vraag stellen uit welke bossen de maagdelijke vezels afkomstig zijn. Meer bepaald is het belangrijk te weten of het gaat om gecertificeerde duurzaam beheerde bossen. Die voldoen, indien ze geloofwaardig willen zijn, aan een heleboel crite-

ria op vlak van milieu, inheemse bevolking, arbeidsrechten en economische haalbaarheid. Tenslotte is het ook belangrijk dat de traceerbaarheid van de houtproducten verzekerd is en dat een onafhankelijke partij alles controleert. Het enige systeem dat aan deze eisenbundel tegemoetkomt is certificatie volgens het Forest Stewardship Council (FSC). De Europese Margriet rept met geen woord over FSC.

De Blauwe Engel

Dat een milieulabel voor papier strenger en tegelijk levensvatbaar kan zijn, wordt bewezen in Duitsland. Daar is reeds jaren het Blauwe Engel keurmerk door de Duitse overheid ingesteld. Dit label komt tegemoet aan alle criteria die wij hierboven opsomden en waar de Europese Margriet niet op ingaat. Op het eerste zicht lijkt het Blauwe Engel label geen eisen te stellen aan de uitstoot van emissies in water en lucht, aan energieverbruik en afvalscheiding en daardoor voor die aspecten zwak uit te vallen. Maar dit label heeft deze eisen niet nodig! Immers: wie aan de bron schadelijke grondstoffen vermijdt en vervuilende productieprocessen voorkomt, hoeft nadien geen eisen meer op te leggen voor emissies en energieverbruik. Meer dan 60 fabrikanten hebben papierproducten op de markt die het Blauwe Engel keurmerk voor papier dragen. Dat staat in schril contrast met de luttele twee papierfabrikanten die de Europees Margriet kunnen voorleggen. In ons land zijn tal van papierwaren met het Blauwe Engel-keurmerk te vinden. En dat is gelukkig best te vertrouwen.

Meer info over milieulabels
Europees Milieukeur (ecolabel van de EU):
<http://europa.eu.int/comm/environment/ecolabel/>
www.schoolkoopwijzer.be

De Duitse Blauwe Engel is het strengste milieulabel voor papier

De Europese Margriet

Nordic Swan, het Scandinavische label

milieuberichten

Samenstelling: Joris Gansemans

DEENSE MILIEURAPPORTAGE KRIJGT RAKE KLAPPEN VAN NIEUWE REGERING

ENDSDaily – Het Deens Bureau voor Statistiek zal in de toekomst over acht verschillende categorieën geen gegevens meer publiceren. Dat is het gevolg van personeelsbesparingen, opgelegd door de nieuwe regering. Zo zullen gegevens over de luchtkwaliteit in steden, de ozonlaag, verkoop van pesticiden, nitraten en pesticiden in drinkwater, bodemverontreiniging, afvalwater en regio's zonder afvalverwerking niet langer verstrekt worden door het Deens Bureau voor Statistiek. Nog meer categorieën zullen geschrapt moeten worden, wil het Bureau de budgettaire eisen van de regering nakomen. De maatregelen passen in de politiek van de regering Rasmussen om fel te bezuinigen op alles wat met milieu te maken heeft (zie Milieurama juni 2002). De metingen zullen wel blijven doorgaan, alleen zullen de gegevens veel minder toegankelijk worden voor het publiek.

EU START INHAALOPERATIE ONDERZOEK WATERSTOF

ENDSDaily – Europees commissaris voor onderzoek en ontwikkeling Philippe Busquin heeft een strategische denktank opgericht om onderzoek over waterstofenergie en brandstofcellen te gaan promoten in de EU. Beide technologieën hebben een beloftevolle toekomst als duurzame energiebron. De beslissing is genomen om de achterstand op de VS en Japan in te lopen. Die investeren tot vier maal meer dan de EU in onderzoek naar waterstof. De denktank zal bestaan uit topfiguren uit onderzoeksinstituten en beleidsmakers. Ook zullen producenten van brandstofcellen, autobouwers, energieleveranciers en vertegenwoordigers van openbaar transport in de denktank zetelen. Bedoeling is om uit te tekenen welke rol waterstof en brandstofcellen zullen spelen in de energiebevoorrading van Europa en om een strategie uit te tekenen. Waterstof is de Graal van de energie, omdat er geen vervuiling

vrijkomt tijdens productie en gebruik – wanneer de elektriciteit die ervoor nodig is op duurzame manier wordt opgewekt.

Op korte termijn hoopt de denktank Europa het waterstofonderzoek op hetzelfde niveau te tillen als in Japan en de VS. Nadien moet er een plan komen om heel de EU te voorzien van tankstations voor waterstofwagens.

SPANJE VOERT GGO- REGULERING IN

ENDSDaily – De Spaanse regering heeft een wetsvoorstel ingediend om het onderzoek en de teelt van genetisch gemanipuleerde organismen (GGO's) te reguleren. Spanje is het enige land in de EU dat de commerciële teelt van GGO's toestaat. Het wetsvoorstel moet de erkenning van toelatingen stroomlijnen. Zowel de risico's voor de volksgezondheid als voor het milieu zullen streng gecontroleerd worden. Komen de GGO's op de markt, dan moet de producent zowel de verpakking als de traceerbaarheid van de producten duidelijk aangeven. Overtreders van de wet

kunnen boetes oplopen tot 1,2 miljoen euro.

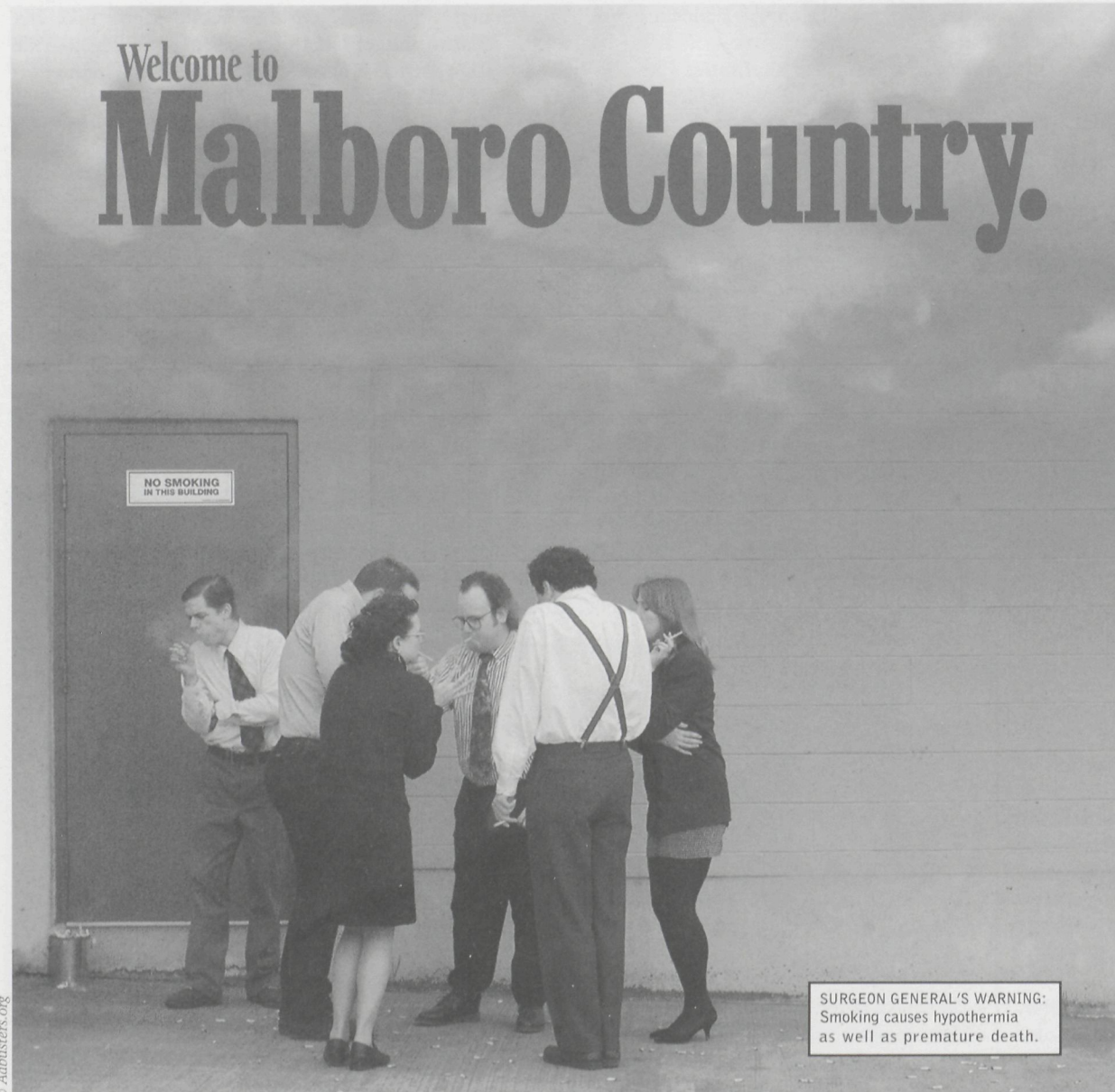
EERSTE OVERWINNING IN IERSE STRIJD TEGEN PLASTIC ZAKJES

ENDSDaily – De vraag naar plastic zakjes in Ierland is met 90% afgenomen. Dat is het rechtstreekse gevolg van een taks die de Ierse regering begin maart heeft ingevoerd. Per zakje betaalt de consument nu zo'n 15 eurocent. De opbrengst van de taks gaat naar een speciaal milieufonds. Door de enorme daling in het gebruik van plastic zakjes gaat dat fonds echter minder geld in kas krijgen dan verwacht. Voor de invoering van de taks gingen er jaarlijks zo'n 1,2 miljard zakjes over de toonbank in Ierland. Door de taks zou de vraag gedaald zijn – volgens de eerste schattingen – tot 200 miljoen per jaar. Ierland is zeker niet het eerste land in Europa dat zo'n taks invoert. Zo probeert ook Letland de zakjesplag te bestrijden met een heffing. In België heeft BBL een vraag gericht aan de ministeries van Didier Reynders en Jef Tavernier. Reactie van de plasticzakjesindustrie: "Jamaar, die zakjes zijn nodig om de verbrandingsovens draaiende te houden." Jawel, u bent nog steeds in België.

EUROPESE ZEEHOND GETROFFEN DOOR VIRUS UIT KATTEGAT

WWF – Al meer dan 11.000 zeehonden in de Waddenzee zijn het slachtoffer geworden van een virus, gelijkend op dat van de hondenziekte. Nog meer zeehondenlevens staan op het spel, want de epidemie heeft haar piek nog niet bereikt. Volgens milieuactivisten zijn de zeehonden erg kwetsbaar voor het virus omdat vervuiling hun immuunsysteem aantast.

In 1988 werd de populatie in de Waddenzee voor de eerste keer getroffen door het virus. Ongeveer twee derde van de gehele populatie zeehonden ging toen ten onder. In mei dit jaar dook het virus opnieuw op. Toen vonden 200 dieren de dood aan de kusten van het Kattegat, de zee die Denemarken scheidt van Zweden. In juni bereikte de epidemie de Waddenzee, en in de weken nadien zijn er dode dieren gevonden van de Belgische tot de Noorse kust. De meeste slachtoffers vielen in de Waddenzee – de kraamplaats voor de populatie zeehonden in Noordwest-Europa. De zeedieren gebruiken de zandbanken om hun welpen te zogen.

De Nederlandse overheid verwacht dat dit maal ongeveer de helft van de populatie eronderdoor zal gaan. Maar WWF stelt dat dit "wishful thinking" is. "Misschien wacht het virus ditmaal geen veertien jaar meer vooraleer het opnieuw toeslaat. Dat kan het misschien te laat zijn voor de Europese zeehonden." Nog volgens WWF kunnen de zeehonden zich niet meer verweren tegen het virus. Hun immuunstelsel zou aangetast zijn door olievervuiling van tankers en schepen, vervuiling door chemische gevaarlijke stoffen uit de industrie, toerisme en landbouw. Het is een zeehondenleven in zee.

Meer info: www.zeehondencreche.nl

DUITSE UITSTOOT CO₂ MOET VIER VIJFDE OMLAAG TEGEN 2050

ENDSDaily – De Duitse regering heeft een ambitieus plan voorgesteld om de CO₂-emissies drastisch te verminderen. Tegen 2050 zou er 80% minder CO₂ mogen uitgestoten worden door onze Noordoosterburen. Dat willen ze bereiken door de energie-efficiëntie te verhogen en door te investeren in hernieuwbare energiebronnen en warmtekrachtcentrales. Nucleaire energie wordt niet in het plan opgenomen. De regering geeft toe dat het plan erg ambitieus is, en stelt dat er heel wat politieke wil nodig zal zijn om het ten uitvoer te brengen. Niettemin hebben ze er goede hoop dat het plan zal slagen. De Belgische regering – die nog niet eens een klimaatplan klaarheeft – zal het in Keulen hebben horen donderen toen ze dit nieuws vernamen.

TOP IN JOHANNESBURG NIET VOOR DE ARMEN

Een top om ontwikkeling, milieu en armoedebestrijding te verzoenen zou – in theorie althans – zijn resultaten betaalbaar ter beschikking moeten stellen. Zo niet de top in Johannesburg. Zowel logies, eten en vervoer waren uitermate duur. En een exemplaar van een VN-rapport over de armoede in de minst-ontwikkelde landen van deze wereld, kostte 40 USD. Een stuk hoger dan het budget waarover de afgevaardigden uit deze landen beschikten.

SPAANS WATERPLAN BLIJFT VOOR BEROERING ZORGEN

EEB – Het recent goedgekeurde Spaans Nationaal Waterplan (PNH) krijgt nog steeds volop kritiek. De Spaanse milieuvereniging Ecologistas en acción heeft de Europese Commissie opgeroepen om de Spaanse regering van José Maria Aznar te verbieden het PNH ten uitvoer te brengen. Daarbij worden ze bijgestaan door het EEB, BirdLife, Greenpeace en WWF. De ngo's voorspellen enorme schade aan vogelrichtlijngebieden en habitatrichtlijngebieden. De geplande dammen en gigantische kanalen gaan heel wat natuur vernietigen – én

PETER GABRIËL GAAT PLAAT OPNEMEN MET BONOBO'S

De Britse muzikant Peter Gabriël, de drijvende kracht achter de platenmaatschappij Real World, wil een plaat opnemen met bonobo's. Dat zijn dwergchimpansees, die ervan verdacht worden nauw verwant te zijn met de mens. Tijdens testopnames gaf Gabriël een elektrische piano aan een bonobovrouwje, dat daar prompt op begon te spelen. Gabriël vindt de bonobo's erg creatief en onbevooroordeeld ten opzichte van de hedendaagse muziek. De opbrengst van de plaat wil hij integraal wegschenken aan Apenet. Dat wil bonobo's over de hele wereld laten communiceren, via internet. Wie wil er nog een stuk fruit?

met Europees geld. Daarom roepen de ngo's de Commissie op snel te handelen. Normaal kan de afhandeling van de klachten jaren in beslag nemen. Dat is veel te lang, omdat de werken eerstdaags gaan beginnen. "Europa mag geen miljarden euro's investeren in het PNH. Dat plan had al van in den beginne volledig verboden moeten worden," aldus John Hontelez van het EEB.

EUROPEES HOF VAN JUSTITIE GEEFT HELSINKI GELIJK BIJ AANKOOP DUURDERE BUSSEN

Op 17 september heeft het Europees Hof van Justitie een belangrijke uitspraak gedaan in een zaak over de aankoop van bussen door de stad

Helsinki. De stad kreeg gelijk in haar argumentatie dat de laagste prijs niet uitsluitend moet slaan op de aankoop van de bussen. Helsinki vond dat ook de maatschappelijke kost moest verrekend worden. Met die argumentatie had de stad de aanbesteding van de nieuwe bussen toegewezen aan een bedrijf dat duurdere, maar milieuvriendelijke bussen aanbood. Die bussen zouden de stad onrechtstreeks minder kosten aan gezondheidsschade en beschadiging van het patrimonium van de stad. De uitspraak is een belangrijk precedent. Nooit tevoren werd de maatschappelijke kost van aankopen als argument aanvaard bij economische disputen. Het opent de weg voor andere overheden om een sociale en ecologische voorbeeldrol te gaan spelen.

Meer info: dirk.knapien@bblv.be

Op zoek naar
groen werk?

Surf naar
www.bondbeterleefmilieu.be om
vacatures te
raadplegen of zelf
in te voeren

Je kan er van houden of je kan het vervloeken. Maar een Autoloze Zondag op 22 september is altijd erg apart.

Groene nationale rekeningen: België behaalt een onvoldoende

De kosten van de verwerking van afvalwater of de verzorging van slachtoffers van verkeersongelukken doen het Bruto Binnenlands Product stijgen. Hoe meer schade, hoe meer ons land lijkt te produceren. Het beleid mag zich niet langer baseren op zo'n indicator, vindt
Saar Van Hauwermeiren.

Nationale boekhoudingen kwamen na de Tweede wereldoorlog tot ontwikkeling in alle geïndustrialiseerde landen en werden in de periode van heropbouw en conjunctuurherstel gezien als een onmisbaar instrument van het economisch beleid. Om de economische groei te stimuleren en te sturen was het immers belangrijk te kunnen beschikken over een stelsel van nationale rekeningen, met daarin informatie over de grote aggregaten zoals nationaal product, particuliere consumptie, overheidsconsumptie, investeringen, invoer en uitvoer. Via de nationale rekeningen kan men, door de som van de toegevoegde waarde van de verschillende sectoren, zien wat het land produceert. Ook kan men zien hoe de inkomsten uit de productie verdeeld worden over de productiefactoren en kan men aantonen hoe de inkomsten worden uitgegeven of waarvoor de productie bestemd is. In 1953 stelde België zijn eerste nationale rekeningen op. Sindsdien werd het Bruto Nationaal Product dé indicator voor welzijnstoename. De nationale boekhouding is duidelijk ontstaan in een context waarin economische groei centraal stond voor het beleid. De laatste tien jaar zoekt men echter nieuwe boekhoudkundige instrumenten om de overheid bij haar beslissingen te ondersteunen. Doorgedreven economische groei is geen doel meer op zich. Nieuwe uitdagingen zijn nu de kwaliteit van het leven, een rechtvaardige verdeling van de inkom-

sten, respect voor het milieu. Maar een systeem van nationale rekeningen dat die nieuwe beleidsuitdagingen kan ondersteunen, is nog totaal onbestaande in België.

Het belang van de nationale rekeningen is niet te onderschatten. Het is een soort gemeenschappelijke taal waarop de economen, de overheid en de onderzoekers steunen om hun analyses, vooruitzichten, en vergelijkingen te maken. In die impact van het instrument ligt echter ook zijn gevaar. De nationale boekhouding is immers een vereenvoudigde en cijfermatige weergave van de economische verrichtingen. Niet alle verrichtingen worden gemeten, enkel de verrichtingen die op een bepaald moment tot een economische uitwisseling leiden. De nationale boekhouding is een louter kwantitatieve meting van de economisch activiteiten, uitgedrukt in geldwaarde. Ze verschaft ons bijvoorbeeld informatie over het consumptiepeil, het aantal verbruikte eenheden, maar niet over het feit of het verbruikte product al dan niet gezond is, of het milieu of de arbeidsomstandigheden gespecteerd werden bij de productie.

Geen oog voor ontwaarding natuurlijk kapitaal

Een land gebruikt om te kunnen produceren steeds een deel van zijn natuurlijke reserves. De

afschrijvingen, die overeenkomen met het verslijten van de vaste activa, zoals machines en gebouwen, worden in het netto nationaal product verrekend, maar met de uitputting van de natuurlijke hulpbronnen wordt geen rekening gehouden. De nationale boekhouding negeert bijgevolg de schade die de productie- en consumptieactiviteit toebrengt aan ons milieu. Eigenlijk vermindert die schade het nut en het persoonlijk welzijn en zou dus moeten worden afgetrokken van het Bruto Binnenlands Product. Maar de boekhouding doet net het omgekeerde: de kosten voor de verwerking van afvalwater, de kosten voor medische verzorging na een verkeersongeval of na schade veroorzaakt door productieactiviteiten worden positief verrekend voor zover zij via een handelscircuit gaan en dus bijdragen tot de waardeverhoging van de nationale productie. Het is dus duidelijk dat, om een beleid duurzame ontwikkeling te voeren, de overheid onmogelijk beroep kan doen op dergelijke indicator.

De Europese Commissie spoort dan ook aan om vooruitgang te maken in de ontwikkeling van groene boekhoudingen. Reeds in 1994 stuurde ze hierover een mededeling aan de Europese Raad en aan het Parlement "Richtsnoeren voor de Europese Unie inzake milieu-indicatoren en een groene nationale boekhouding", met als voornaamste doel de integratie van de economische en ecologische informatiesystemen. Sinds 1995 is Eurostat actief om het werk dat diverse lidstaten rond de groene nationale rekeningen uitvoeren op te volgen en te sturen. Momenteel bestaat er op Europees vlak nog geen verplichting om groene nationale rekeningen op te stellen. Toch is het niet uitgesloten dat er op korte of in de middellange lange termijn een richtlijn komt.

Groen BNP of satellietrekeningen

Wat wordt er nu juist verstaan onder "groene" nationale rekeningen? Om de tekortkomingen van de traditionele nationale rekeningen op te vangen kan er bijkomende ecologische informatie worden opgenomen in de nationale rekeningen. Dat kan op twee manieren. Men kan de kern van de nationale rekeningen wijzigen, wat dan zou moeten leiden tot een "groen BBP", één synthetische indicator. De waarde van het BBP moet dan herzien worden door rekening te houden met de kosten die de maatschappij draagt door een gedaalde levenskwaliteit. Men probeert dan om zowel economische, ecologische en sociale informatie in één monetaire indicator te bundelen. De grootste moeilijkheid bij die methode is echter de waarde van de goederen te schatten die niet op de markt worden verhandeld. Hoe de ontwaarding van het natuurlijk kapitaal in geld uitdrukken? Hoe de kosten voor de maatschappij aggregeren? Is het sowieso mogelijk deze kosten in geldtermen uit te drukken?

De methodologische moeilijkheden en principiële bezwaren om al deze verschillende informatie in één indicator te gieten, hebben ertoe geleid dat landen in de praktijk satellietrekeningen op stellen bij de nationale rekeningen. Satellietrekenin-

In de huidige berekeningen van het BNP komen vervuiling en de degradatie van de natuurlijke hulpbronnen niet voor.

gen zijn rekeningen die aan de kern van de traditionele nationale rekeningen worden gehecht. Zo kan het boekhoudkundig kader uitgebreid worden tot niet-monetaire informatie, zoals het uitstootvolume of de hoeveelheid afval. Door de inpassing van die rekeningen in eenzelfde systeem, door ze dus te koppelen aan de bestaande nationale rekeningen, kunnen geïntegreerde analyses gemaakt worden over de economische, ecologische en sociale aspecten van het beleid. In verschillende Europese landen werden er reeds NAMEA-systemen (National Accounting including Environmental Accounts) opgesteld. Het soort gegevens die in het systeem ingevoerd werden tot op vandaag zijn: uitstoot in de atmosfeer, lozingen van afvalwater, afvalstoffen, het gebruik van natuurlijke hulpbronnen (grond, bossen,...) van water en energie. De NAMEA voor de uitstoot in de atmosfeer is in alle landen het verst gevorderd. Nederland zit al een hele stap verder en heeft reeds de groene en de sociale satellietrekeningen geïntegreerd door een SAMEA te creëren, een Social Accounting Matrix including Environmental Accounts.

(Slechts) pilootprojecten binnen Federaal Planbureau

Ook het Federaal Planbureau in België koos voor de optie van satellietrekeningen. Er werd een begin gemaakt met NAMEA voor luchtvervuiling en met dataverzameling over uitgaven voor milieubeleid. "België is zeker geen voorloper in het ontwikkelen van groene nationale rekeningen," aldus Guy Vandille van de sectorale directie van het Federaal Planbureau. Hij coördineert binnen de equipe input/output het werk rond de ontwikkeling van groene nationale rekeningen. "Voor Nederland en Zweden trekken de kar. Ook in Duitsland en Frankrijk is er al vooruitgang geboekt. Zelfs verschillende landen van Oost-Europa publiceerden al groene rekeningen. In het algemeen geldt voor alle landen dat de satellietrekeningen voor lucht het best ontwikkeld zijn." "De achterstand van België," zegt Guy Vandille, "is te wijten aan het gebrek aan structurele financiering vanwege de overheid om hier verder werk van te maken. Wat kan gedaan worden hangt volledig af van de projectmatige steun van Eurostat. De mensen die op contractuele basis worden aangetrokken, vertrekken meteen

als het deelproject afgerond is, en met hen ook de ervaring en kennis."

Momenteel wordt er in België gewerkt aan NAMEA, voor lucht en aan SERIEE (Système européen de rassemblement de l'information économique sur l'environnement). Het systeem werd door Eurostat opgesteld en bevat twee grote soorten rekeningen: de uitgavenrekeningen voor milieubescherming en de rekening inzake gebruik en beheer van natuurlijke hulpbronnen, o.a. geldstromen in verband met recyclage en recuperatie en het gebruik en beheer van natuurlijke hulpbronnen. Bedoeling is op termijn te komen tot een evaluatie en beschrijving van de middelen die ons land besteedt aan milieubescherming en het beheer van de natuurlijke hulpbronnen. Concreet zijn er op dit ogenblik nog twee projecten lopende binnen het Federaal Planbureau. Men wil enerzijds de satellietrekeningen voor lucht nog verder uitwerken, maar ook werd er begonnen aan de satellietrekeningen voor water. Tegen eind januari 2003 zou hierover een rapport klaar zijn. Verder zal de dataverzameling over uitgaven voor milieubeleid uitgebreid worden. Dit moet eind dit jaar klaar zijn. Beide projecten worden gefinancierd door Eurostat, die de ontwikkelingen in verschillende landen opvolgt.

Beleidsinteresse?

Tot nu toe zit België nog volop in de fase van het

verzamelen van data. Wil men beleidsmatig gebruik gaan maken van deze data, dan moet er werk gemaakt worden van een zo compleet mogelijke en betrouwbare database. Tot nu toe heeft men enkel nog maar een aantal analyses kunnen maken over de evolutie van luchtvervuiling en eco-efficiëntie in België. Zo berekende het Federaal Planbureau in welke mate de productie van de ondernemingen en de consumptie van gezinnen elk bijdragen tot de luchtvervuiling. Guy Vandille: "Het is wel de ambitie dat het Federaal Planbureau zich in een verdere fase meer toe zal leggen op analyses, en linken gaat leggen met de input-output tabellen." Maar beleidsmatig blijkt de interesse tot nu toe klein, er werd nog geen gebruik gemaakt van de voorlopige resultaten.

In België werd tot nu toe geen enkel specifiek budget toegekend voor het opstellen van de nationale rekeningen waarin milieu is opgenomen. Er werd nochtans een beleidsengagement aangegaan op dat vlak in het Federaal Plan inzake Duurzame Ontwikkeling, dat goedgekeurd werd door de Belgische federale regering in juli 2000. In het Federaal Plan staat dat voor het eind van 2002 een syntheserapport moet opgesteld worden over de haalbaarheid om de negatieve externaliteiten van de economische ontwikkeling op te nemen in de nationale rekeningen. Op basis van dat rapport zou er dan een plan voor 2003-2005 moet uitgewerkt worden. Aan het einde van het plan 2003-2005 zou het BNP dan herzien moeten worden. Om die doelstellingen te bereiken voorziet het Federaal Plan in de ondersteuning van onderzoek. Een bepaald budget zou aan de groene boekhouding toegekend worden in navolging van de door Eurostat gefinancierde pilootprojecten. Maar tot nu toe werden nog geen van deze beleidsintenties waargemaakt. Hopelijk zal de federale overheid deze intenties dit najaar met de herziening van de begroting niet vergeten. Niet alleen de overheid heeft een nieuw instrument nodig om haar beleid te sturen in de richting van duurzame ontwikkeling. Ook het publiek wil beter geïnformeerd worden.

Een systeem van nationale rekeningen dat nieuwe, groene beleidsuitdagingen kan ondersteunen, is nog totaal onbestaande in België.

Meer informatie

De groene nationale rekeningen – Instrument voor een beleid duurzame ontwikkeling – Federaal Planbureau, september 2001, gepubliceerd april 2002.

MILIEUVERENIGINGEN, BEWONERSGROEPEN EN CAFÉBAZEN IN VERZET TEGEN ILLEGAAL STORT

Troep in La Houpppe

Enkele weken geleden sloeg stortbaron Marcel Fort een cameraman van de VRT het ziekenhuis in. Het is slechts een illustratie van de werkwijze van een stortbaron die voor het eerst in jaren tegenstand ondervindt bij zijn onfrisse praktijken. Heel wat bewoners van La Houpppe engageerden zich de voorbije maanden om paal en perk te stellen aan de jarenlange wantoestanden. Ook milieuverenigingen staan mee op de barricades.

Tekst: Guy Bourgeois

La Houpppe d'Hoppe is een gehucht van de facilitengemeente Flobecq/Vloesberg net over de taalgrens. Een op het eerste zicht mooie streek om een dagje te gaan wandelen of fietsen. Wel opletten dat je niet van je sokken wordt gereden door een daverende vrachtwagen of tegen een vuist van stortbaron Fort of de zijnen aanloopt. Die heeft al goed verdiend aan dit plaatsje, en het zal niet van duurzaam toerisme zijn. Zo lezen we in de jaarrekening van het jaar 2000 dat Fort zo maar eventjes 500 000 euro apart zet voor zijn pensioen. De problemen die hij veroorzaakt zijn drieërlei. De nv Fort-Labiau, met aan het hoofd Marcel Fort, is eigenaar van het stort Radar, een stort dat niet voldoet aan de Waalse normen om een vergunning te krijgen. Onbegrijpelijk dus dat de Bestendige Deputatie van Henegouwen begin dit jaar besliste het toch een verlenging voor tien jaar te geven. Honderdvijftig bezwaarschriften later schortte men deze beslissing op en eind juni heeft Waals minister van Leefmilieu Foret beslist dat het stort Radar onherroepelijk dicht moet. Ondanks de overwinning rond de stortvergunning blijven de vrachtwagens met hoofdzakelijk

Vlaams afval aanrijden. Een actie daartegen werd door de politie op bevel van PS-burgemeester Mettens uit mekaar geklopt. Het is totaal onduidelijk waar het gemeentebestuur op aanstuurt. Volgens heel wat actievoerders wil men Fort de gelegenheid geven zijn stort te saneren en dat op een zodanige manier aan boord te leggen dat hij er ook nog een frank aan verdient door ondertussen verder te blijven storten. Ondertussen werd ook de verantwoordelijke uitgever van een pamflet gedagvaard voor een schadevergoeding van 25.000 euro, pure intimidatie, op niks gebaseerd. Maar het comité zit wel met advocatenkosten.

Ten tweede is Fort eigenaar van de zavelontginingsplaats Mont de Rhode die enkele honderden meters verderop ligt. Hoewel zijn vergunning voor deze winplaats, tot enkele jaren geleden de hoogste berg van Henegouwen, al sinds 1998 verlopen is, graaft hij rustig verder buiten de toegelaten perimeter en als het van hem zou afhangen komt er in de gecreëerde put natuurlijk een stort. Ten derde is hij, tot ieders verbijstering, in oktober vorig jaar dan ook nog eens in het bezit geko-

men van het d'Hoppebos, waarmee hij het hele gehucht met een zestal horecazaken letterlijk en figuurlijk in een wurggreep neemt. In dit d'Hoppebos is hij nu een weg aan het aanleggen waar hij geen vergunning voor heeft. Tegen de horecazaken heeft hij een klacht voor 50 000 euro ingediend wegens smaad.

Buurtbewoners

Eind februari kwam het protest los toen bleek dat Fort nu ook Bois de La Houpppe had kunnen kopen. Dirk Sluys, een buurtbewoner, vertelt: "Ineens beseften we dat alles rondom ons van Fort bleek te zijn. Hij kocht het d'Hoppebos van een particulier die het altijd voor het publiek, de vele toeristen en wandelaars had opengesteld. Fort had blijkbaar andere plannen want in een mum van tijd had hij het bos afgesloten met een prikkeldraad en had hij de eeuwenoude bomen al genummerd om ze om te kappen. De paaltjes die de wandelpaden aanduiden, werden overschilderd: Fort had niet de minste intentie om hier nog veel toeristen te laten genieten van dit unieke gebied. Zijn bedoelingen werden snel duidelijk: indien hij het toerisme in de streek kon kapotmaken, zou hij in het puntensysteem bij het toekennen van de CET's (de zogenaamde centre d'enfouissement technique - de centra voor technische ingraving ofte de stortplaatsen in Wallonië) al direct een pak punten meer hebben en zou hij makkelijker een verlenging van zijn stortvergunning kunnen krijgen en zou hij ook de krater van Mont de Rhode in een stort kunnen veranderen. Vroeger al hadden enkelingen werk gemaakt van protest tegen Fort, maar bedreigingen en intimidaties zorgden ervoor dat dit alles een stille dood stierf. Begin dit jaar kwam er voor het eerst een collectief protest op gang. Op een wandeltocht circuleerde een vlugschrift met een uitnodiging het concentratiekamp van het d'Hoppebos eens een bezoeker te brengen. Daar werd massaal op ingegaan, en Fort besloot dat hij zo een massale belangstelling best wel kon missen."

La Houpppe is ondanks alles een plaats die leeft en ruimte maakt voor een rustgevend mix van cultuur en natuur. Zo was er in april een vertelweekend gepland met nogal wat bekende schrijvers als Geert Van Istendael, Bart Plouvier, Pjeroo Roobjee en vele anderen. Fort besloot wijselijk zijn prikkeldraad weer op te bergen. Edith Brouckaert, de vriendin van Dirk en één van de belangrijkste initiatiefnemers van het protest, gaat verder: "Het is natuurlijk onbegrijpelijk dat Fort de kans heeft gekregen om het d'Hoppebos te kopen. Het is een uniek gebied en als de gemeente het ook maar een beetje meent met hun verhalen als willen ze de natuur en het toerisme beschermen, dan maak je werk van klassering en laat je het niet over je kant gaan dat de plaatselijke stortbaron die zich nooit aan regels heeft gestoord zo'n waardevol gebied kan inpalmen. De mensen werden door die prikkeldraad

Fort wil een zandgroeve omvormen tot stortplaats. Daar komt heel wat protest tegen van de buurtbewoners.

© Bewegingsarchief

Niettegenstaande Waals minister voor Leefmilieu Foret het stort liet sluiten, blijven de "camions" aandaveren.

met de neus op de feiten gedrukt, er kwam veel reactie en er was een grote mobilisatie. Iedereen begon zich vragen te stellen: met welk geld had hij het bos gekocht?, wat is zijn doel?,... We gingen ons verdiepen in de toestand en kwamen ook andere zaken te weten: Radar kreeg maar 36/100 in de score van de CET's, het is dus nooit opgenomen in de lijst van storten zoals die voorligt vanaf 1999, zijn score was de laagste van allemaal en bovendien ligt het stort pal in een groene zone. De vergunning om zavel te ontginnen op de Mont de Rhode is al verlopen sinds '98 maar doordat Fort altijd beroep aantekent kan hij gewoon voortdoen, testen wezen uit dat het grond- en oppervlaktewater in de buurt van Radar al flink verontreinigd is..."

De buurtbewoners stelden een dossier op met alle overtredingen van Fort. Het actiecomité FOERT/FouRTe werd opgericht: buurtbewoners en een tiental Waalse en Vlaamse verenigingen sloegen de handen in elkaar. Er volgden bezwaarschriften, persconferenties, een succesvolle betoging, een petitie met vijfduizend handtekeningen, een hoorzitting in Namen, analyses van de watervervuiling, bezetting van Radar... Allemaal acties die nu blijkbaar hun eerste vruchten beginnen af te werpen. Onder de verenigingen vinden we enkele BBL-leden terug zoals 't Uilekot en de Stichting Omer Wattez (SOW). "Die werken goed samen, net als de rest van het comité. SOW houdt zich meer bezig met de juridische, technische kant en 't Uilekot gaat meer voor de actie en organiseert van alles en nog wat. Ze vullen elkaar goed aan", aldus Edith en Dirk.

't Uilekot & Stichting Omer Wattez

't Uilekot staat bekend als een 'militant' lid van de Bond Beter Leefmilieu. Filip de Bodt geeft een woordje uitleg over de organisatie waar hij al 18 jaar lang voor werkt: "De vzw 't Uilekot uit Herzele werd opgericht in 1974. De vereniging heeft een groot regionaal bereik, de zogenaamde 'Onafhankelijke Republiek Zuid-Oost Vlaanderen' (lacht), voornamelijk de driehoek Aalst, Zottegem, Geraardsbergen. Wij werken rond ecologische thema's maar leggen de nadruk

op de economische context. Toen Edith en Dirk ons contacteerden over de situatie in d'Hoppe, zijn we dan ook direct in actie geschoten. Een familie die zich verrijkt op kosten van een hele gemeenschap en die dorpsgemeenschap wil vernietigen, tja, dat moet zo rap mogelijk gedaan zijn. De middeleeuwen zijn al een tijdje voorbij, toch?" Ze vergelijken de situatie met een boutade als "Doel in het klein". Arrogantie, bedreigingen, chantagemiddelen. Bij zo'n behandeling vindt men in 't Uilekot automatisch een bondgenoot. "De Zuid-Oostvlaamse bossengordel is een zeer waardevol gebied met heel wat zeldzame dier- en plantensoorten. Daarnaast vinden we vooral de Vlaams-Waalse samenwerking interessant: we willen aan de lokale politici duidelijk maken dat de gescheiden regel- en wetgevingen geen leven zijn. D'Hoppe ligt op de taalgrens, het interesseert dus beide partijen. Het minimum is dan ook dat er meer overleg komt over de taalgrenzen heen. Milieu, sociale zekerheid en ontwikkelings-samenwerking zijn zaken die niet zouden mogen worden toevertrouwd aan de gewesten, omdat ze iedereen aanbelangen, over de taalgrenzen heen."

Stichting Omer Wattez, met als uitvalsbasis Oudenaarde, is een regionale milieuvereniging die zich inzet voor de bescherming van de

Zin om mee te strijden voor het D'Hoppebos? Het comité Fort/Fourte reageert nogmaals met een nationale manifestatie op zaterdag 12 oktober om 14 uur op de markt van Flobecq. Vanaf 17 uur is er een barbecue in het centrum van D'Hoppe.

't Uilekot is ook op andere gebieden zeer actief. Zo organiseren ze begin oktober een boottocht op de Dender met workshops als een verlengstuk van Porto Alegre. Info vind je bij uilekot@skynet.be of neem een kijkje op webstek <http://home.pi.be/uilekot>

Meer info over de activiteiten van SOW vind je op <http://www.stichting-omer-wattez.be>.

Zoekt u een sprookjesachtige omgeving: La Houppe.

Vlaamse Ardennen. Ook zij waren reeds van in het begin actief in dit dossier. Marleen Vandemaële, ondervoorzitter, vertelt: "We waren er als één van de eersten bij om een bezwaarschrift in te dienen tegen de verlenging van het stort. Ook hebben we direct onze afdeling Natuur en Milieu Brakel geactiveerd omdat het duidelijk was dat ook het naburige Brakelbos bedreigd werd door de wantoestanden. Daarop hebben we het Milieueffectenrapport grondig bestudeerd waaruit zware toxische vervuiling bleek, wat doet vermoeden dat er niet conform de regels is gestort. Die gegevens hebben we met eigen analyses in april dan ook nog eens bevestigd gezien. Als deze zaken voldoende onderzocht zijn, zal er dus moeten overgegaan worden tot een grondige rehabilitatie én sanering. De strijd is nog lang niet gestreden"

Anonieme dichter

La Houppe is een plek die tot de verbeelding spreekt. Als je goed luistert hoor je zelfs de dieren spreken:

"Vlaamse gaai, weet jij wel wat jij deedt?"
 "Heer pluimstaart, eikels propde ik ver weg."
 "En kent ge nog een plek waarin één glee?"
 "Och here, ik beken geen boom, geen weg..."
 "Maar gaai, jij dief, wat baat u al uw vlijt,
 Een schat aan eikels raakt gij zomaar kwijt!?"
 "Ach eekhoorn, door de eikels die ik smos,
 Verschijnt u ooit een heel groot eikenbos."

Het is eens iets anders dan de taal van een geldwolf. ★

DRINKWATERLAGEN BEDREIGD DOOR ZOUTLOZINGEN TESSENDERLO CHEMIE

Zin in een dagje Tessenderlo-aan-zee?

Tekst: Wim Van Gils

Tessenderlo Chemie is een oude bekende van de milieubeweging. Het protest tegen de vervuilende activiteiten van deze groep in de gemeenten Tessenderlo en Ham gaat terug tot de vroege jaren zeventig en is nooit stilgevallen. Het ziet er niet naar uit dat er hierin op korte termijn verandering komt. In juli stapte BBL, samen met Greenpeace en Natuurpunt, naar de Raad van State om de milieuvergunning van de Limburgse Vinyl Maatschappij (LVM, een dochter van TC) aan te vechten. Eén van de hoofdbezwaren: TC loost jaarlijks zoveel zouten in het oppervlaktewater dat we met recht van Tessenderlo-aan-zee kunnen spreken.

De verschillende vestigingen van TC lozen samen jaarlijks meer dan 253 000 ton CaCl_2 zout. Met die hoeveelheid kan je de Mechelse Sint-Romboutskathedraal tot de nok toe vullen. Deze gigantische berg belandt in twee kleine waterlopen, de Laak en de Winterbeek. Het is dan ook niet verwonderlijk dat grote delen van deze waterlopen al jaren biologisch dood zijn. Geen enkel zoetwaterorganisme is immers bestand tegen deze zoutconcentraties, en dan zwijgen we nog over de andere vervuiling (o.a. cadmium, barium en arseen) die TC loost. De gevolgen van de zoutlozingen zijn meetbaar in de Nete tot in Mechelen en in de Demer tot ver voorbij Aarschot. Het gaat hier dus absoluut niet om een lokaal probleem. Daarnaast toont recent onderzoek in het Netebekken aan dat er sprake is van een ernstige doorsijpeling van chloriden in de grondwaterlagen van de Laak. Deze indringing zou veroorzaakt worden door infiltratie vanuit overstromingsgebieden, maar ook vanuit de bedding van de Laak zelf. Momenteel wordt dit verder onderzocht, maar het ziet ernaar uit dat TC niet alleen grote

delen van het oppervlaktewater vervuult, maar ook de grondwaterlagen hypothekeert.

Wat in Nederland wel kan, kan in Tessenderlo niet?

Tessenderlo Chemie stelt dat de ontziltiging van hun afvalstromen niet betaalbaar is. Ze baseren zich hierbij op een rapport van het VITO. Dit rapport is echter slechts een actualisatie van een oudere studie uit 1992 en is erg onvolledig. Zo werden enkel stand-alone oplossingen bekeken, zonder naar mogelijkheden tot aanpassing van de productieschema's of integratie met andere processen (restwarmte) te zoeken. Verder is ook de piste van de elektrolyse niet uitgewerkt. Daarbovenop blijkt dat wat in Tessenderlo niet haalbaar en betaalbaar is, in Nederland blijkbaar winstgevend is: het bedrijf Kemax (zie kader) verdient goed aan de verwijdering van calciumchloride uit afvalwater.

Wel kunnen maar niet willen!

Alles bijeen blijkt duidelijk dat TC geen oplossing wil zoeken voor het probleem. Het bedrijf minimaliseert de ecologische impact van de zoutlozingen systematisch. Zo wordt er gezwaaid met rapporten die moeten aantonen dat de lozingen geen invloed hebben op de (zo al belabberde) visstand in de Nete. Over de Laak wordt echter zedig gezweven. In een gesprek met de milieubeweging stelde het bedrijf verder onomwonden dat het als voornaamste oplossing een aanpassing van de VLAREM normen inzake basiswaterkwaliteit ziet. Gevraagd naar een echte oplossing voor het probleem verwijst TC nog steeds naar de smeerpijp die nooit in gebruik is genomen. Het wordt echter tijd dat TC beseft dat ze hun problemen niet langer op de rug van de gemeenschap kunnen schuiven. Voor een bedrijf dat zich profileert als wereldleider op de chemiemarkt en zich als

De silent take-over, Vlaanderen?

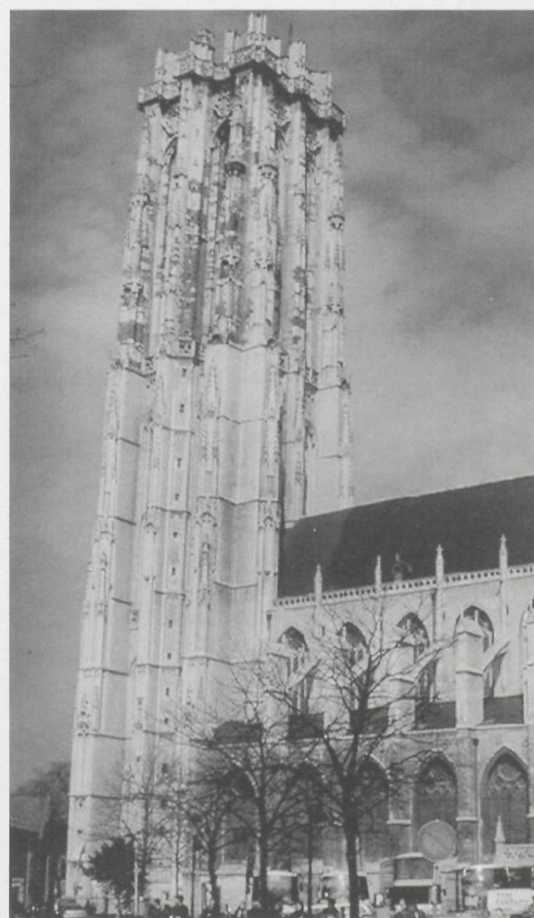
De gemeente Tessenderlo – en met haar blijkbaar ook de SPA – slaagt er de laatste maanden maar moeilijk in om zich neutraal op te stellen in dit dossier. Zo schrapte het gemeentebestuur van Tessenderlo de toelage van BBL (391 euro per jaar) omdat we naar de Raad van State trokken tegen de vergunning van LVM. Enkele maanden daarvoor had dhr. Verheyden, burgemeester van Tessenderlo, via minister Landuyt (beiden SPA) de integriteit van de VMM ambtenaren te grabbel gegooid in een brief naar minister Dua. Landuyt en Verheyden kregen echter lik op stuk; het antwoord van Dua spreekt terecht van "niet gemotiveerde beschuldigingen" en "compleet onbegrip".

Ook de vakbonden laten zich niet onbetuigd. Zo stellen ze bvb dat "zilt water ecologisch geen groot probleem vormt, indien er genoeg debiet is". Dat zei Rob Urbain van ABVV Chemie in Het Belang van Limburg. Een stellingname die aan het waanzinnige grens in het licht van de toestand van de Laak en Winterbeek.

doelstelling stelt "om het milieu te beschermen" zoals te lezen op hun website, klinkt het totaal ongeloofwaardig als ze stellen dat ze voor dit probleem geen oplossing kunnen vinden, zeker als blijkt dat andere bedrijven dat wel kunnen. ■

Kemax bewijst ongelijk TC

Kemax is een joint venture tussen Akzo Nobel (een soda-producent) en Kemira. Het bedrijf produceert CaCl_2 uit het afvalwater van Akzo Nobel, via een driertrapsindamping waarbij gebruikt gemaakt wordt van stoom van een nabijgelegen STEG-centrale. Het CaCl_2 vindt zijn afzet als strooizout voor wegen, als middel tegen fijn stof beheersing en bij boorplatforms. Hoewel Akzo-Nobel aan de zee gelegen is en hun zoutlozingen dus weinig tot geen ecologische problemen stellen, blijkt het recupereren van calciumchloride uit de afvalstroom wel haalbaar en zelfs economisch rendabel. (www.duurzamebedrijventerreinen.nl/terreinen/kemax.html)

De hoeveelheid zout die Tessenderlo Chemie jaarlijks loost volstaat om de Mechelse Sint-Romboutskathedraal tot de nok te vullen met zout.

22-25 oktober 2002 10.00-18.00

Vakbeurs voor milieu, energie en arbeidsveiligheid

Kom naar Ifest...

- de grootste en meest complete milieubeurs in de Benelux.
- de innovaties liggen er voor het grijpen.
- leer alles over het AEP thema.
- breid uw netwerk uit met nuttige nationale- en internationale contacten.
- voor boeiende seminars, presentaties en milieudebatten.

U hebt er wat aan!

Ontdek het laatste nieuws over de beurs,
de deelnemende exposanten en het volledige programma op www.ifest.be

Voor meer informatie fax onderstaande antwoordstrook naar +32(0)9 241 94 95

Informatiefolder met reductiekaart: ☐

Uitgebreide lezingenfolder: ☐

Naam: Voornaam:

Firma:

Straat: Nr.:

Postcode: Stad: Land:

Tel.: Fax:

e-mail:

BBL

Meer info? Tel. +32(0)70/233 153 - ifest@flandersexpo.be - Flanders Expo, Maaltekouter 1, 9051 Gent, België

www.ifest.be

FAIR TRADE DRAAGT BIJ TOT DUURZAME ONTWIKKELING

Een blik op koffie en cacao

Fair Trade probeert via langdurige en correcte handelscontacten een duurzame en gediversifieerde landbouwteelt in het Zuiden te bestendigen. Deze link tussen handel en duurzame ontwikkeling ontbreekt vaak in het conventionele commerciële circuit. Nemen we koffie en cacao als voorbeelden.

Tekst: Nico Schoofs, Fair Trade Centre

Koffieboeren in het Zuiden maken steeds vaker noodgedwongen een einde aan een eeuwenlange milieuvriendelijke productiewijze. De traditionele koffieplant heeft nood aan een perfecte schaduwregeling. Andere, grotere boomsoorten, zoals de cacaoplant, zorgen voor de ideale lichtinval en temperatuur. Op die manier houdt de koffieboer de rijke biodiversiteit in stand. Uit respect voor Patchamama (Moeder Aarde). En uit financiële noodzaak. Deze koffieboeren hebben nooit chemische bestrijdingsmiddelen of bevruchters kunnen aankopen. Onkruid wieden ze met de machetes (de traditionele grote hakmessen). Maar nieuwe rassen koffieplanten en nieuwe productiemethodes maken hieraan een einde.

De boer put zijn terrein uit met een dichtere koffiebegroeiing. De nieuwe koffieplant maakt hem afhankelijk van de dure en milieuonvriendelijke chemische producten. Doordat de planten dicht bij elkaar groeien worden ziektes sneller doorgegeven. In Centraal-Amerika, bespoedigen buitenlandse firma's dit proces. Het Amerikaans Agentschap voor Internationale Ontwikkeling (USAID) besteedde in de jaren '70 '80 miljoen dollar aan de modernisering van koffieplantages en de aankoop van pesticiden en compostmiddelen. Grond- en luchtvervuiling zijn niet te overzien. Bij regenweer loopt dit chemisch residu af in de rivieren en waterputten, de waterbronnen van de lokale bevolking. Bovendien werken de bodemvervuiling en monocultuur erosie in de hand en wordt de habitat van vele diersoorten vernietigd.

Steeds vaker sluiten grote importeurs exclusiviteitscontracten af met grote plantages in het Zuiden. De toevoer is constant en gegarandeerd. De prijs laag. Maar de productiewijze, vooral afgestemd op kwantiteit, laat diepe ecologische sporen na. Fair Trade probeert de milieuvriendelijke productiewijze van duizenden kleine en middelgrote producenten in het Zuiden te bewaren. Kwaliteit en gezondheid primeren boven kwantiteit en winstbejag.

Fair Trade cacao uit Costa Rica

De meerprijs die Fair Trade-producenten ontvangen, wordt gericht geïnvesteerd. De premie moet vooral het delicate evenwicht tussen economische, sociale en ecologische noden bewaren. De boer wordt aangespoord af te stappen van de traditionele monocultuur. Op die manier stelt hij zijn eigen voedselzekerheid veilig. En vaak fungeert h(z)ij als lokale leverancier van basisproducten voor de arme gemeenschap.

Walter Vargas, zaakvoerder van de Costaricaanse cacao-coöperatie APPTA, getuigt over de ecologische impact van eerlijke handelsprizen: "De beste manier om ons woud te beschermen is door blijvend te produceren. De planten vullen mekaar aan. Een natuurlijk proces van recyclage van voedingselementen wordt aangewakkerd. Als de boer geen producten kan afleveren, verkoopt hij noodgedwongen zijn erf of commercialiseert hij lucratieve houtsoorten. Ik ben opgevoed aan de Oceaan, aan de andere kust van Costa Rica. Op

Gediversifieerde organische productie beschermt kwekers en natuur

een gegeven moment spoorde zelfs de overheid de mensen aan bomen te kappen. Grote stukken woud werden opgebrand tot zaaigrond of veeweide. Enorme hoeveelheden uitzonderlijke houtsoorten werden in de as gelegd. Onophoudende droogtes teisterden de regio. Appta zaaide meer dan 800.000 bomen, voornamelijk als schaduwgevers voor de teelten." "Costa Rica herbergt 4% van 's werelds biodiversiteit. 60 % daarvan bevindt zich in Talamanca: vogels, reptielen, zoogdieren enz. Verscheidene studies wijzen erop dat cacaoparcelen evenveel diersoorten herbergen als primaire regenwouden. Men heeft zelfs sporen teruggevonden van zes met uitsterven bedreigde katachtigen; zoals de panter en jaguar."

"Gediversifieerde organische productie maakt de herhaling van een Stille Oceaan-scenario onmogelijk. Alleen moet de klant goed beseffen dat bosbehoud ook een prijs en stimulans vereist. Een rechtvaardige prijs."

Bij duurzame koffieteelt moeten koffiestruiken in de schaduw van andere bomen groeien

Fair Trade beweegt. De producten staan garant voor kwaliteit en gezondheid. Proef ervan tijdens de Eerste Nationale Week van de Fair Trade. Van 7 tot 12 oktober 2002. En surf eens naar www.koopfairtrade.be Voor verdere info: Nico Schoofs – Fair Trade Centre – t 02 2131209 – nico.schoofs@minth.be

Milieuschade veroorzaakt door verkeer kost België jaarlijks 4,2 miljard euro

Tekst: Jan Verschooren

Voor een langlopend onderzoek naar de externe kosten van transport deed Vito onderzoek naar de milieuschadenkosten van alle transportmodes in België. De voornaamste aandacht ging uit naar de milieuschade van luchtverontreiniging. Daarnaast worden dezelfde methodologische principes ook toegepast voor andere vormen van milieu-impacts (onder meer geluidsoverlast). De studie behandelt de verschillende transportmodes, met name weg- en spoorverkeer en binnenscheepvaart, en dit zowel voor passagiers- als vrachtvervoer.

Eén van de belangrijkste kenmerken van de 'impact pathway analyse' als 'bottom-up'-aanpak bestaat erin dat ze het mogelijk maakt technologiespecifieke, locatiespecifieke en temporele informatie te incorporeren in de analyse. In de studie wordt gestreefd naar een differentiatie van externe kosten in functie van relevante parameters, zoals technologische en regelgevende evolutie (emissienormen), bevolkingsdichtheid, wegtype en verkeersdichtheid. Er worden twee tijdsperspectieven onderzocht: een referentiescenario 1995 en een toekomstscenario 2005. Verder wordt ook aandacht besteed aan de volledige levenscyclus van de aanbodketens van transport. De studie beschouwt de marginale kosten, d.w.z. de additionele impact als gevolg van een bijkomende eenheid transport (in principe: 1 voertuigkm, persoonkm of tonkm) bij gelijkblijvende infrastructuur. Binnen elke transportmode wordt onderscheid gemaakt tussen het aanbod van brandstoffen, van voertuigen en onderhoud van infrastructuur. Het hoofdaccent ligt evenwel op de impacts van de gebruiksfase. De externe kosten worden berekend als euro/voertuig, ton of persoon km.

De resultaten van deze studie zijn hallucinant. De schade die het verkeer berokkent aan het milieu, de landbouw, de gezondheid van de mensen is bijzonder groot. In 1998 beliep de externe kost van het wegverkeer in België 4,2 miljard euro! Deze kosten stijgen nog steeds.

Ondanks het feit dat de technische kwaliteiten van de auto's verbeterd zijn wat uitstoot betreft, neemt de pollutie veroorzaakt door het wagenpark nog steeds toe. Dit is geen vrijblijvende bewering van een milie-uactivist, het werd wetenschappelijk berekend door het Vito.

Oorzaken van de toeneming van de vervuiling, ondanks de inspanningen op technisch gebied zijn de volgende. Zoals eerder beschreven in Milieurama worden de betere technieken niet altijd gebruikt voor zuinigere wagens, maar wel

voor de toename van het vermogen met gelijk blijvend verbruik, of het vergroten van de modellen zonder meerverbruik. Maar ook de volgende evolutie spelen een rol: Het wagenpark breidde zich nog steeds uit tot vorig jaar toe. Het aantal kilometers dat met al die wagens gereden wordt, neemt ook toe. En oude benzineauto's worden vervangen door dieselwagens, die een hoge externe kost hebben, dan moderne benzineauto's.

Deze verbijsterende cijfers betekenen dus in de praktijk dat door het buitensporig gebruik van onze wagen, we ervoor zorgen dat gewassen in de landbouw minder groeien, dat mensen ziek worden van het lawaai en daardoor minder preste-

ren, dat mensen hart en bloedvaten ziekten krijgen en daar vroegtijdig aan sterven, dat kinderen veel meer aan astma leiden dan vroeger en dat het klimaat sneller en sneller opwarmt met alle gevolgen van dien. Maar wanneer diezelfde vraag gesteld wordt of ze nog meer lawaai wensen in hun woonplaats, of wat ze denken van het hoge aantal doden, dan is men niet zo opgetogen over diezelfde auto.

Technische verbeteringen zijn goed, maar lossen de problemen niet op. Nu is de tijd aangebroken om de techniek te gebruiken om de kosten te innen die werkelijk veroorzaakt worden door het gemotoriseerde verkeer. Dit zal het gebruik tot juiste proporties terugbrengen. Dit kunnen we doen met het zogenaamde rekening rijden, waarbij je per kilometer betaalt ipv de nu gangbare jaarlijkse autobelasting en de accijns op de brandstof. In de kilometerprijs wordt dan de externe kost meteen verrekend. De technische installatie die rekeningrijden mogelijk maakt, zorgt er ook voor dat we in één adem de Inteligente snelheidsbegrenzer (ISA) ook meteen kunnen inbouwen en actief maken.

Tenslotte: Te voet gaan en fietsen veroorzaakt zo goed als geen kosten voor het milieu. Het zorgt ervoor dat u zelf en uw omgeving gezond blijven. Als we met zijn allen minstens één dag per week niet met de auto rijden, dan zijn de grootste problemen opgelost. Begin er nu mee!

Meer info:

Environmental damages from Transport in Belgium: trends and comparison with excises on petrol and diesel. Leo De Nocker, Luc Int Panis, Rudi Torfs VITO

Files blijven al jaren voor enorme overlast zorgen

WERELDWIJD GEBRUIKEN ACTIVISTEN UITEENLOPENDE ADVERTENTIES ALS AANKLACHT TEGEN CONSUMPTIEMAATSCHAPPIJ

Consumenten kan de gezondheid ernstige schade toebrengen

In een open brief aan de milieubeweging vraagt de wereldwijde organisatie Adbusters deel te nemen aan de Niet-Winkeldag, dit jaar op 30 november. Volgens Adbusters is overconsumptie de moeder van alle kwaad in deze wereld. Met Niet-Winkeldag willen ze dat in de kijker plaatsen en consumenten aanzetten voor één dag de hand op de knip te houden.

Tekst: Joris Gansemans

Adbusters is niet enkel een tijdschrift, het netwerk is een heus Mediahuis. Ze hebben een druk bezochte website, brengen videotapes uit en huren zelfs commerciële ruimte op radio en tv. Ironisch genoeg verkoopt Adbusters zelf ook t-shirts, stickers, kalenders, vlaggen en postkaartjes. De winst die ze daarmee maken gaat wel naar goede doelen: ondersteunen van rechtszaken, voeren van campagnes en de groei van het – eigen – magazine.

Niet-Winkeldag

Op 30 november organiseert Adbusters wereldwijd Niet-Winkeldag. Daarmee wil Adbusters wijzen op de desastreuze gevolgen van de ongebreidelde consumptiedrang van de ontwikkelde landen. "De rijkste landen van de planeet willen overal zoeken naar oplossingen voor de ecologische crisis – uitgezonderd bij zichzelf," stelt Adbusters. "Dit jaar zullen we naar al die landen trekken met een niet te missen boodschap: verminder je consumptie! En dat via de reclamemedia die we net willen bestrijden: posters, tv-spots, stickers en advertenties. Wij zijn bezig met sociale marketing, op globale schaal." In Canada, Groot-Brittannië, Italië, Duitsland en de VS staan er al heel wat acties op stapel. Zo gaan er een aantal Duitse winkels vrijwillig dicht voor een dag, zijn er gratis films, marktjes en concerten over de hele wereld. Heel wat activisten trekken op 30 november de straat op om winkelende mensen te sensibiliseren over hun – vaak nutteloos – consumptiegedrag. Daarbij maken ze gebruik van een boodschappenlijstje, waarmee ze de winkelaars zelf laten bepalen of hun aankopen wel relevant zijn. In België blijven de activiteiten tijdens Niet-Winkeldag vooralsnog beperkt.

Om Niet-Winkeldag wereldwijd wat meer momentum te geven, lanceert Adbusters nu een oproep aan de milieubeweging om zich ook in te engageren tijdens Niet-Winkeldag. De oproep staat afgedrukt bij dit artikel in Milieurama.

Alhoewel de boodschap van Adbusters nogal schoolmeesterachtig klinkt, zit de verpakking ervan wel snor. Flitsende kleuren, moderne layout, kunstfoto's en flarden van gedichten zorgen ervoor dat consumenten aangetrokken worden. Om nadien te ontdekken dat ze eigenlijk zijn beetgenomen, en dat de boodschap die ze verwachtten volledig is ontmanteld. Dat Adbusters er zo hip en trendy uitziet hoeft niet te verwonderen. De hoofdredacteur Kalle Lasn komt zelf uit de reclamewereld. Op een gegeven moment had hij er de buik van vol, en heeft hij de Media Foundation opgericht, met uitvalsbasis in Vancouver, Canada. Al meer dan tien jaar bestookt Adbusters kranten, tijdschriften en andere media met hun boodschap. Daarbij worden ze vaak tegengewerkt door de grote

De oorsprong van Adbusters zijn hun subvertenties – advertenties waarvan de boodschap zo veranderd werd dat de oorspronkelijke adverteerder in zijn hemd wordt gezet. "Vergelijk het met Jiu-jitsu," zegt Kalle Lasn wanneer hem gevraagd wordt naar de tactiek van zijn subvertenties. "Je gebruikt de enorme kracht van de tegenstander – zijn kapitaal en zijn marketing – tegen hemzelf. In één enkele, uitgekende beweging leg je de reus op de rug." Kalle Lasn is de hoofdredacteur van het wereldwijde tijdschrift 'Adbusters'. Daarin brengen kunstenaars, groenen, verloren gelopen roden en professoren hun visie op de wereld. Dat gaat van simpele tips over eco-consumptie, lezersbrieven allerhande tot verhalen van de Canadese schrijver Douglas Coupland. Maar belangrijkste element van Adbusters zijn de glossy advertenties die doorheen heel het blad verspreid staan. Wie het tijdschrift doorbladert, zal niet meteen iets speciaals opmerken. Het lijken gewone, commerciële advertenties, voor Absolut Vodka bijvoorbeeld. Maar wie wat aandachtiger kijkt, ziet dat de boodschap van de advertentie omgekeerd is. Zo publiceerde Adbusters onlangs een subvertentie waarin Joe Camel, de mascotte van het sigarettenmerk Camel, kaal rondliep in een kliniek. Joe was verbonden met een baxter, had kanker gekregen en had een nieuwe naam: Joe Chemo.

netten. De belangrijkste televisiestations in de VS weigeren bijvoorbeeld hun spotjes te vertonen. Ondertussen heeft het netwerk wereldwijde vertakkingen, in meer dan twintig landen en ontstaan er overal nieuwe organisaties.

Oude wijn in heel erg nieuwe zakken

Bekladden en bespotten van advertenties is op zichzelf niets nieuws. Al in de jaren dertig waren er adbusters actief, zowel in Noord-Amerika als in Europa. Zij verzonden parodieën op sigarettenreclame en bekladden grote reclameborden. In de jaren '80 hield een groep in de Australische grootstad Sydney zich ledig met het besmeuren van grote tabaksadvertenties. De schade die ze aanbrachten liep – volgens de tabaksproducenten zelf – in de miljoenen euro. Toch heeft adbusting – of subvertising – vooral de laatste tijd een hoge vlucht genomen. Dat heeft grotendeels te maken met de beschikbaarheid van moderne, goedkope technieken om zelf de opmaak van de advertenties te verzorgen. Met een gemiddelde pc of mac kan iedereen die dat wil een advertentie opmaken, die in niets verschilt van de originele. Of die de boodschap van de originele advertentie op subtiel wijze verdraait. Hierin schuilt dan ook de nieuwe kracht van het adbusten: gebruik dezelfde technieken als de vijand.

Ondertussen zit ook de advertentiwereld zelf niet stil. Al heel wat grote merken gebruiken zelf al spottende reclames. Daarmee spelen ze in op de toenemende afkeer van reclame die veel consumenten beginnen te voelen. Zo voerde Sprite een tijdje geleden een campagne onder de slogan "Thirst is everything, image is nothing", waarin gespot werd met de idee als zou je door het drinken van Sprite een beter imago en meer vriendinnen en vrienden krijgen. In Vlaanderen gebruikt Primus bier al een tijdje advertenties en spots waarin gesteld wordt "dat van bier drinken nog

nooit iemand een vent is geworden. Gelukkig maar." Dat zijn dan de woorden van een vrouw van 25, die er wel een zekere "cool" uitstraalt. Toch blijven de mainstream reclames een betere en mooiere wereld voorstellen door consumptie. Het tij lijkt vooralsnog niet gekeerd.

OPEN BRIEF AAN DE MILIEUBEWEGING:

Tot onze spijt moeten we vaststellen dat jullie al enkele jaren afwezig zijn op Niet-Winkeldag. Dit jaar willen we jullie dan ook hartelijk uitnodigen toch mee te doen.

Wat ook de reden van jullie engagement is – watervervuiling, natuurbescherming, klimaatsverandering – het komt allemaal neer op één enkel probleem: ongebreidelde consumptie. Ongeveer 20 percent van de wereldbevolking gebruikt 80 percent van alle grondstoffen op. Daarbij produceren ze dan nog eens 80 percent van alle afval en vervuiling. Die 20 percent van de wereldbevolking, dat zijn wij, de Westerlingen.

Overconsumptie is de moeder van alle milieuproblemen. Laten we in de toekomst de handen in elkaar slaan en proberen hier iets aan te veranderen.

Vrijwilligers en medewerkers
Adbusters

Gebeten om te weten? Stuur je antwoord naar kono@adbusters.org.

ABSOLUTE END.

NEARLY 50% OF AUTOMOBILE FATALITIES ARE LINKED TO ALCOHOL. 10% OF NORTH AMERICANS ARE ALCOHOLICS.
A TEENAGER SEES 100,000 ALCOHOL ADS BEFORE REACHING THE LEGAL DRINKING AGE.

www.adbusters.org

Ook in uw buurt?

Het hoeft niet te verwonderen dat Adbusters een Noord-Amerikaans product is. De reclamecultuur is daar nog veel dieper in het dagelijkse leven geworteld dan hier. Geen school in de VS of ze hangt vol met grote reclameborden. Geen universiteit of de leerlingen krijgen er een middagmaal aangeboden door Kentucky Fried Chicken. Ook op tv is de dagelijkse portie reclame in Noord-Amerika een pak groter dan hier in West-Europa. Maar toch. Sinds enkele jaren hangen de bussen vol reclameboodschappen. Scholen gaan schoorvoetend geld vragen bij het bedrijfsleven in ruil voor advertentieruimte. En zo zijn er nog tal van voorbeelden. Meer en meer krijgt de reclamecultuur ook hier een grotere greep op de samenleving. Vooralsnog is de anti-consumptie- en antireclamebeweging in ons land eerder beperkt gebleven. Dat kan – onder invloed van internationale bewegingen als Adbusters – gaan veranderen. Om dit wat te bespoedigen doen zij een oproep – speciaal gericht aan de milieubeweging – om deel te nemen aan de Niet-Winkeldag. Op adbusters.org is er al heel wat campagnemateriaal te vinden, en iedereen is welkom eigen bijdragen te posten.

Meer info:

www.adbusters.org / www.subvertise.org
Adbusters magazine is te koop enkele krantenwinkels in België, en in een enkele Delhaize supermarkt. Het kost wel 11 euro per nummer.

DE IDEALE BEEK

De ideale beek in de 21ste eeuw. Dit is het thema waar- rond de Werkgroep Ecologisch Waterbeheer in 1999 een prijsvraag uitschreef met vijftien inzendingen als resul- taat. De uitwerking van de concepten verschilt nogal. Het uitgangspunt daarentegen is meestal gelijk. 'Ruimte voor water' loopt als een rode draad door het verhaal. En ook het bewustzijn dat het herdenken van onze omgang met water en waterlopen noodzakelijk is om een antwoord te bieden aan de problematiek van overstromingen, verdro- ging en vervuiling.

De inzendingen werden onderverdeeld naargelang de invalshoek: de ideale beek vanuit maatschappelijk per- spectief, vanuit technisch perspectief en vanuit ecologisch perspectief. Het project van Frans Tjallingii, Siem Rus en Marco Gastra verbonden aan een adviesbureau voor water en milieu, werd het meest creatief en origineel bevonden. Met hun presentatie 'Water op hoog niveau', schetsen zij een duurzaam watersysteem voor de provin- cie Groningen. De concrete uitwerking van hun visie richt zich op de drie Noord-Drentse beken en hun loop naar de Waddenzee met de stad Groningen als belangrij- ke schakel. Uitgangspunten zijn: zo weinig mogelijk gebiedsvreemd water aanvoeren, oorspronkelijke relatie tussen de Waddenzee en de beken herstellen, ruimte voor waterconservering, ruimte voor natte natuur,... De beken lopen niet meer uit in de kanalen maar stromen door lager gelegen delen van Groningen naar de Waddenzee. Door meer ruimte te geven aan het water zouden proble- men van schaarste en overschot verholpen kunnen wor- den. Maar ook natuur, landbouw, recreatie en de stad Groningen, ondervinden positieve effecten van dit water- systeem.

Niet alleen de drie genomineerde inzendingen bevatten waardevolle ideeën. Daarom besloot de Werkgroep Ecologisch Waterbeheer alle voorstellingen te bundelen in het boek 'Beken in de 21ste eeuw'. Het boek bevat essays, verhalen, plannen en schetsen. De concrete reali- seerbaarheid van de projecten wordt niet onderzocht. Dit was ook niet de bedoeling. Wel wilde men de gedachten de vrije loop laten met enkele frisse, inspirerende ideeën over duurzame watersystemen als gevolg.

Piet Verdonchot. Beken in de 21ste eeuw: de ideale beek vanuit maatschappelijk, technisch en ecologisch perspectief. Wageningen, Alterra, 2002. 148 p. Prijs: 27 euro

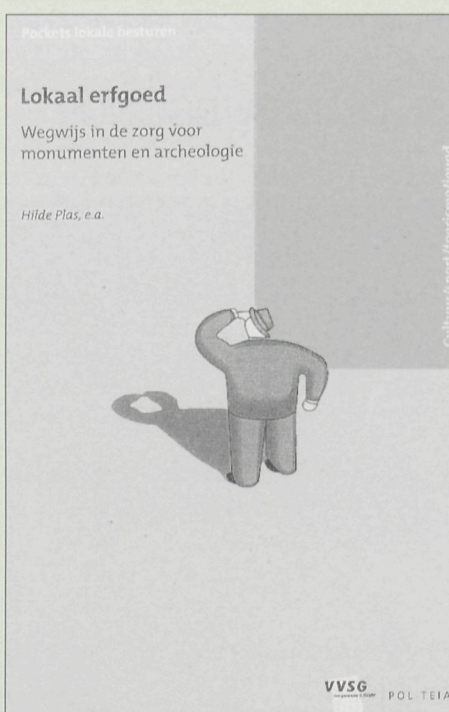
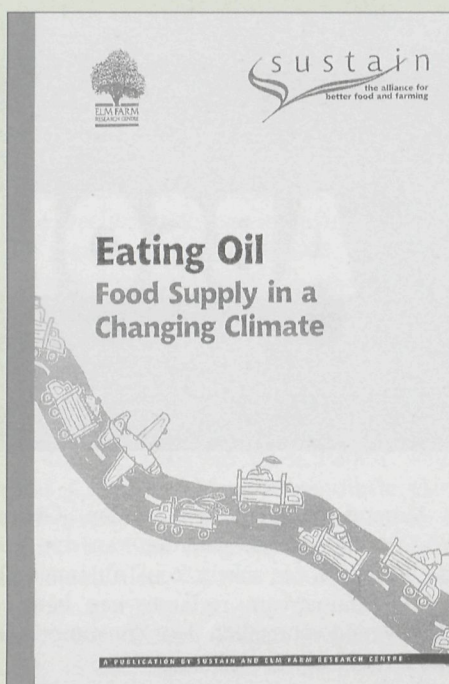
Te bestellen bij Alterra, Research Instituut voor de Groene Ruimte, tel. 0317.41.90.00, postkamer@alterra.wag-ur.nl

LOKAAL ERFGOED

Het monumentenbeleid staat volop in de kijker. Het erf- goedweekend en vooral de Open-monumentendag ken- nen een groot succes. De belangstelling voor het lokaal erfgoed stijgt en ook op gebied van erfgoedbeleid zijn er heel wat nieuwe ontwikkelingen. De Vlaamse overheid laat aan de lokale besturen heel wat ruimte voor eigen initiatieven. De aandacht en de werking rond het lokaal erfgoed verschilt dan ook van gemeente tot gemeente naargelang de behoeften en de mogelijkheden. Om de gemeenten wegwijs te maken in de mogelijkheden van lokaal erfgoedbeleid en nieuwe initiatieven aan te moedi- gen, bracht de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten in samenwerking met Politeia, een handige pocket uit. De pocket start met een overzicht van de wet- telijke en financiële mogelijkheden voor monumenten- zorg, landschapszorg en archeologiebeleid. Voor een beter begrip, wordt eerst naar de internationale context geke- ken. Daarna komen de taken, het denkkader en de ins- trumenten van de Vlaamse overheid en de provincies aan bod. Een succesvol lokaal erfgoedbeleid steunt op een dui- delijke visie en een beleidsplanning. Vroeger werd vooral aandacht besteed aan het conserveren. Nu ligt de klem- toon op een integraal en geïntegreerd erfgoedbeleid.

De milieubibliotheek van BBL

De milieubibliotheek van Bond Beter Leefmilieu is open elke maandag en dinsdag van 9u30 tot 12u30 en van 13u30 tot 16u30. Bezoekers maken best eerst een afspraak. We bieden je 19.000 boeken en 300 tijdschriften ter inzage aan, naast gratis brochures over een hele reeks thema's. Uitleenen kan niet, kopiëren wel. Schriftelijke en telefonische aanvragen en e-mail worden zo snel mogelijk beantwoord. Meer info bij Lieve Vandeneede op tel: 02.282.17.38, fax: 02.230.53.89, e-mail: milieu.bibliotheek@bbbv.be, via onze website <http://www.bondbeterleefmilieu.be> kan je ons bibliotheekbestand raadplegen. De BBL-bib maakt deel uit van het Felnet-consortium. Zie www.felnet.be.

Ontsluiting, bestemming, restauratie, beheer, kortom alle aspecten verdienen aandacht en dit op alle deelreinen van het erfgoed. Een geïntegreerd beleid verwijst naar het belang van maatschappelijke inbedding. Hoe de lokale overheden hierbij concreet te werk kunnen gaan, wordt duidelijk en bondig toegelicht. Tenslotte worden de raak- punten met andere beleidsdomeinen zoals cultuur, onder- wijs en recreatie, nagegaan. Samenwerking tussen de ver- schillende domeinen kan immers leiden tot een groter draagvlak voor erfgoedzorg.

In bijlage twee praktijkvoorbeelden, een lijst met nuttige adressen en een literatuuropgave.

Hilde Plas. Lokaal erfgoed: wegwijs in de zorg voor monumenten en archeologie. Pockets lokale besturen. Brussel, VVSG en Politeia, 2002. 127 p. Prijs: 19 euro

Te bestellen bij: Uitgeverij Politeia, tel. 02.289.26.10, info@poli- teia.be, www.politeia.be

EATING OIL

Eating oil of hoe we zelfs voor onze basisvoeding afhan- kelijk zijn geworden van petroleum. De titel van het werk verwijst naar een boek dat in 1978 werd uitgebracht naar aanleiding van de oliecrisis in 1973. Onderzocht werd in hoeverre mate de geïndustrialiseerde landen afhankelijk waren van fossiele brandstoffen voor toelevering van voe- ding. Intussen is deze afhankelijkheid zeker niet afgeno- men. In overzichtelijke tabellen wordt weergegeven welke afstand sommige soorten groenten en fruit hebben afge- legd vooraleer in onze winkels te belanden, wat de CO₂ uitstoot was en hoeveel energie en brandstof er werden verbruikt. De cijfers zijn soms ontluisterend. Maar niet alleen het transport is energievervlindend. Ook de ver- pakking en onze autoritten naar de supermarkt, nemen een flink deel voor hun rekening. Duurzame voedselvoor- ziening of het voorzien in kwaliteitsvolle voeding, met een minimale milieuschade en een eerlijke prijs voor de producent, lijkt veraf. Sustain en Elm Farm Research Centre formuleren enkele duidelijke adviezen om het huidige voedselpatroon te doorbreken. De overheid dient duurzame voedselvoorziening als een van haar prioritei- ten te beschouwen. Internaliseren van externe milieukos- ten en sociale kosten, stimuleren van lokale duurzame productie en eerlijke handel, behoren tot de voorgestelde maatregelen. Daarnaast benadrukken beide organisaties het belang van een duidelijk label op de verpakking met informatie over de milieudruk die het product veroor- zaakt. Zo krijgt ook de consument meer inzicht in wat hij dagelijks verorbert.

Andy Jones. Eating Oil: Food Supply in a Changing Climate. London, Sustain/Elm Farm Research Centre, 2001. 89 p.

Prijs: £30.00

Te bestellen bij: Sustain: the alliance for better food and far- ming, tel. 0171.837.1228, sustain@sustainweb.org, www.sustainweb.org of bij Elm Farm Research Centre, tel. 01488.658.298, elmfarm@efrc.com, www.efrc.com

Tekst: Lieve Vandeneede

MILIEUVRIENDELIJK CONSUMEREN

Een milieubewuste keuze maken bij het kopen van producten, kan maar indien men over juiste en duidelijke informatie beschikt. Een recente studie van het Oivo onderzocht het consumentengedrag en onderscheidt vier types: de impulsieve consument, de consumeristen (op zoek naar de intrinsieke waarde van een product), de milieubewuste consument en de maatschappijbewuste consument. Alleen de twee laatste groepen, houden rekening met de milieuaspecten van een product. Toch blijkt uit de enquêtes dat 8 op 10 personen beter wil geïnformeerd worden over de ecologische en maatschappelijke aspecten. Juist door het tekort aan informatie blijkt de milieubewuste en maatschappijbewuste koper zijn intenties niet te kunnen realiseren. Er wordt vooral gedacht aan duidelijke informatie op de verpakking van de producten. Zulke ad hoc informatie is schaars. Wel bestaan er tal van publicaties, acties en campagnes om de consument te sensibiliseren en te documenteren. Zo ook de studie van Ovam: 'Milieuvriendelijk consumeren: tien producten kritisch bekeken'. Met deze studie tracht Ovam een leidraad te bieden bij de keuze van huishoudtoestellen, batterijen, vloer, verlichting, isolatie, kantoorartikelen, meubelen, verven, reinigingsmiddelen, meststoffen en bestrijdingsmiddelen. Maar dit niet zonder een degelijke inleiding over het begrip 'bewust consumeren'. Ovam presenteert het volledige plaatje: hoe we komen tot onze milieubelastende consumptiepatronen, het begrip duurzame ontwikkeling en de ecologische voetafdruk, de levenscyclusanalyse. Inzicht krijgen in de levenscyclusanalyse van een product is allerminst evident. Bij de keuze van een product is de consument vooral aangewezen op labels en logo's. Ovam geeft uitleg bij de belangrijkste labels en vermeldt organisaties die gecontacteerd kunnen worden voor meer informatie. Tot slot wordt toegelicht welke stappen de overheid ondernam en welke instrumenten er werden ontwikkeld om duurzame productie en consumptie te bevorderen.

Ook bij de bespreking van de tien productgroepen biedt Ovam niet enkel een voorkeurlijstje. De lezer krijgt informatie over hoe de producten gemaakt worden, welke materialen er worden gebruikt, wat de milieupact is, welke labels en keurmerken er bestaan en welk beleid er wordt gevoerd. Elk hoofdstuk bevat praktische informatie, aanbevelingen en tips.

Dit alles maakt van 'Milieuvriendelijk consumeren' een lijvig werk. Daarom werd er ook een publieksbrochure met de belangrijkste informatie, uitgebracht.

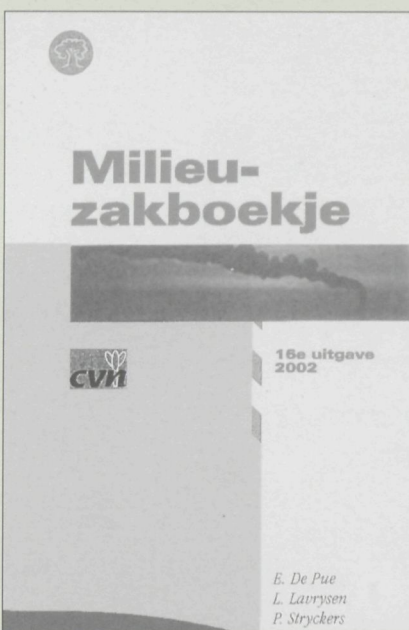
Meer informatie over de studie van Oivo bij: Oivo, Ridderstraat 18, 1050 Brussel, tel. 02.547.06.11, www.oivo-crioc.org, crioc-oivo@oivo-crioc.org

Milieuvriendelijk consumeren: tien productgroepen kritisch bekeken. Mechelen: Ovam, 2002. 318 p. Prijs: 14 euro

Te bestellen bij: Ovam, tel. 015.28.42.84, www.ovam.be

SPAARZAAM MET GOEDKOPE STROOM

Om de drie maanden brengt de studiedienst van de Gezinsbond een tijdschrift uit over een maatschappelijk onderwerp dat gezinnen aanbelangt. De liberalisering van de elektriciteitsmarkt was aanleiding voor het themanummer: 'Spaarzaam met goedkope stroom'. Wat zal de impact zijn van de liberalisering en waar ligt de verantwoordelijkheid van de overheid, de industrie en het gezin om een verantwoord energieverbruik te realiseren? Via enkele bijdragen worden beleid, mogelijkheden, consumentengedrag en het standpunt van de Gezinsbond toegelicht. Dat er nog werk aan de winkel is, wordt duidelijk in de bijdrage over duurzame energievoorziening. Op gebied van rationeel energieverbruik scoort België zeer slecht in vergelijking met de andere industrielanden. Meteen wordt toegelicht hoe het anders kan door bijvoorbeeld het certificeren van gebouwen en het toepassen van

nieuwe technologieën. Specifieke acties en campagnes hebben hun nut bewezen. Het energiebewustzijn van de Vlaming blijkt gestegen te zijn en ook de kennis over energiebesparende maatregelen. In het licht van de nakende liberalisering, lijkt een duidelijk omkaderend beleid echter meer dan noodzakelijk. De Gezinsbond benadrukt het belang van transparante informatie zodat gezinnen een duidelijke keuze kunnen maken voor groene energie. Ook pleit de Bond voor fiscale en financiële voordelen voor groene stroomproducenten, een uitstap uit de productie van kernenergie op Europees niveau en een sociaal prijsbeleid dat de minder gegoede gezinnen van een basishoeveelheid energie voorziet maar verspillend verbruik afstraft. Om te bepalen of er al dan niet verkwistend wordt omgesprongen met energie, dient er rekening te worden gehouden met de samenstelling van het gezin. Gezinnen met kinderen hebben meer stroom nodig.

Dirk Remy, Gery Van Lommel, Dirk Knapen e.a. Spaarzaam met goedkope stroom. Gezinsbeleid in Vlaanderen. 31ste jaargang, nr. 1, 2002. 48 p. Prijs: 4,21 euro (voor een los nummer)

Meer info bij: Gezinsbond-studiedienst, Troonstraat 125, 1050 Brussel, tel. 02.507.88.77, studiedienst@gezinsbond.be

MILIEU-ZAKBOEKJE

Met het milieu-zakboekje brengen CVN en Kluwer jaarlijks een basiswerk over de milieuwetgeving binnen het Vlaams gewest. Het werk bestaat uit drie grote delen. Een eerste deel behandelt de algemene begrippen van het milieurecht. De bevoegdheden op federaal niveau en van het Vlaams Gewest worden toegelicht. Ook de instellingen en diensten betrokken bij het milieubeleid worden besproken. Het tweede deel behandelt de milieuwetgeving tot december 2001. Wijzigingen tijdens de eerste helft van 2002 staan vooraan in het zakboekje vermeld. Het laatste gedeelte heeft het juridisch optreden van de burger tegen milieuverstoring als onderwerp. Met dit alles bevat het milieu-zakboekje een overvloed aan informatie. Het trefwoordenregister en de uitgebreide inhoudstafel zorgen er echter voor dat de lezer de gewenste informatie snel kan terugvinden. Het zakboekje richt zich tot een ruim publiek. Het is een handig, praktijkgericht en actueel overzicht voor al wie binnen de milieusector werkzaam is.

E. De Pue, L. Lavrysen, P. Stryckers, Milieuzakboekje 2002: Leidraad voor de milieuwetgeving in Vlaanderen. Diegem: Kluwer en CVN, 2002. 1013 p. Prijs: 85,8 euro

Te bestellen bij: Kluwer, tel. 0800.30.144, info@kluwer.be

LET'S MAKE GREEN WORK

Werken aan een beter leefmilieu en tegelijkertijd zorgen voor meer jobs, gaan perfect samen. Om overheid, private ondernemingen en NGO's bewust te maken van de mogelijkheden om een extra sociale dimensie aan het thema leefmilieu te verbinden, stelt het 'Network of Urban Forums for Sustainable Development' enkele geslaagde projecten voor. Centra die werken rond zuiniger energiegebruik, onderhoud van cultureel erfgoed, promotie van openbaar vervoer, ... Let's make green work brengt vijftien voorbeelden van lokale projecten die zorgen voor 'green jobs'.

Let's make green work. Delft: The international institute for the urban environment, 1999. 117p. Prijs: 18,15 euro

Te bestellen bij: IIUE, tel. 0031.15.26.23.279, IIUE@urban.nl, www.urban.nl

NATUURLIJK, GEZELLIG ÉN GEZOND LEVEN!

GEZELLIG ECO-SHOPPEN

BOEIENDE VOORDRACHTEN

PRAKTISCHE DEMO'S

EN LEUKE DOE-DINGEN

- **BIOFOOD & DRANK**
- **BEAUTY & WELLNESS**
- **BOUW- EN WOONEILAND**
- **NATUURBEHOUD**

ECO VOOR KIDS

**Marc De Bel vertelt
12 en 13 oktober
om 15.00u.**

gratis kinderopvang
ligfietsparcours
spelletjes

**GRATIS BEAUTY- EN
CELLULITIS-BEHANDELING**

vrijdag 11 oktober

14-21.30 u.

zaterdag 12 oktober

10-18 u.

zondag 13 oktober

10-18 u.

GRENSLANDHALLEN HASSELT

Toegang: € 6 / -14 jaar gratis

Info: tel. 014-26 48 41 / www.ecobeurs.be

**HET
BELANG
VAN
LIMBURG**

TV
T.V. - LIMBURG

Vitaya
Hoe je TV afstellen? 078-35 36 37

VIBE

**DE
LIJN**